

Imprimat legal

UNIVERSUL LITERAR

N. N. TONTIZA : IN URMA CONVOIULUI

An. XLII, Nr. 28.

11 Iulie 1926.

Lei 5.

Chipuri pentru o evanghelie
Oaia cea pierdută

*Care om dintre voi, având o sută de oi
și pierzând una dintre ele, au nu lasă pre
cele nouăzeci și nouă și merge după cea
pierdută...*

LUCA, XV

Sta țârla pe tăpșanul de unde până 'n zare
Se vede iarba stepii cu stuhul vreunui smârc
Ce-și leagănă șovarul șușuitor din care
Deodată se înalță cu aripi mari un stârc —

Și-acum când ziua scade și umbra e mai lungă,
Spre stână vine turma ce pe cîmpii pășcu.
Se 'adcoasă oaia sură cu umbrele la strungă
Și nori de plumb se lasă pe valea Cara-Sû.

Mocanul însă turma și-o numără — răbojul
Nu-i iese: îi lipește o oaie din clopor,
Și părăsind o sută de oi lângă rogozul
Perdelei, singuratic pornește pe pripor.

Ce noapte 'nfricoșată înfruntă! Vint și ploaie
Și trăznete și bice de foc neîntrerupt..
Tot iadul parcă urlă să-i fure biata oaie
Ce, răfăcînd pășunea, din cărdul ei s'a rupt.

Dar într-o văgăună o vede stând: pe umăr
Se 'ncearcă baciul vesel cu oaia ce pierdu.
Se bucură și Domnul în cer — și fără număr,
La luminiș ies stele sclipind de Cara-Sû.

ION PILLAT

Din volumul Biserica de altădată, ce va apare zilele a-
cestea, în editura „Cartea Românească”.

TRAGEDII

CLOVNUL

Să râdem, masca mea de pudră și de fard,
Din înălțimi cad cîcucuri de lumină
Și pe coloane becurile ard
Fantastice ghirlande ce se'mbină...
Să rîdem! Pe nisipul din arenă
Iubita mea zâmbește tuturoră...
O! masca mea, nu-ți pare că e ora
Să coborîm spre circulara scenă?
...Și sdrențele pe mine-ar străluci
Ca fluturi de lumină cari ard
Când, din înalt, zîmbînd, m'aveși prăvăli
Să spăl în sânge, urmele de fard...

FECIOARA BĂTRÂNĂ

(demon fără milă mă chinue acum
Cu amintiri topite în negură de fum?...
...De-atîta cale dusă, înaripatul vis,
Ca floarea vestejită petalele și-a 'nchis,
Și părul rupt din noapte a înălbit și el
Și nu mai cade valuri, inel după inel,
Că-i toamnă pe alee și toamnă grea în gând
Că-i toamnă pe alee și toamnă grea
în gând...
Rămîn cu visu 'n urmă și clipa—lunecînd—
Din neguri se ivește și'n neguri pieze iar
Să mine neclintită spre veșnicul hotar...
Tu, visul meu, te culcă și dormi că e târziu.
Din trandafirii verii nici unul nu e viu,
Din trandafirii verii, nici unul n'a rămas
Să-și cânte cînt de leagăn cu parfuma
tu-i glas,

ORBUL

Apropie-te, draga mea, și lasă
Să cadă val podoaba de mătase,
Podoaba dureros de parfumată
Pe chipul meu, pe fruntea înghețată...
Să stau așa, cuprins de întuneric
Supt vraja grea ce nu pot s'o desferic,
S'ascult cum bate 'n suflet și mă doare
Aceiași năzuință către Soare,
Și 'ntr'un târziu, cu degete de gheață,
Să prind în mâini catifelata față
Chemarea fericirii s'o 'nțeleg
Și-apoi să plîng că nu pot să desleg
Din vremea care lunecă agale
Poemul cald al frumuseții tale.

GR. VAJA

Mika-Lé

de HORTENSIA PAPADAT-BENGESCU

— urmare —

Elena acapara tot, dar nu disputa nimănui nimic. Suzeranitatea asta stearpă, ar fi fost melancolic lucru dacă ar fi năzuit la altceva. Atât cât nu dorea alt nimic, era „reuşită”.

Când Elena spusese lui Drăgănescu că Mika-Lé va fi oaspele lor, se roşise încă mai mult peste faţa lui cam congestionată de blond sanguin. Işi amintise că altă-

HORTENSIA PAPADAT-BENGESCU

dată cutezase el să facă propunerea asta, şi chiar se supăraseră că a fost refuzat. Supunerea lui făcuse progrese şi îşi simţea acum greşala de atunci. Iată dar că Elena singură iertase pe Mika-Lé când crezuse ea de cuviinţă. Nu era căderea lui ci a ei, ea fusese cea ofensată. Elena aşa de mândră îşi cunoştea datoria către bărbatul ei şi către fostul logodnic vinovat. Elena era infailibilă şi el Drăgănescu ruşinat acum de mişcarea de gelozie ce-şi permisese atunci.

Cum era un om de treabă, primea a-nevoite dovezile răului. Ca o fată pipernică şi sfiicioasă cum părea Mika-Lé să fi comis faptele ce se spuneau despre ea, era lucru care se înregistra cu regret şi nu putea convinge deplin bunului credinţă. O primise milostiv şi se pregătea s'o ocrotească. O credea desmoştonită: ochii ei miraţi, părul arăpesc, păpuşa de lemn a trupului nu puteau încapa în gustul lui onest. Ii făcea plăcere că Elena e frumoasă prin diferenţă, odată mai mult şi era mândru că e soful suverei celei regale. Către Mika-Lé se simţea superior, nu-l paraliza admiraţia şi era totuşi o soră, o parcelă care nu-l înărmurea din marmura superbă a acelei soţii. Simţindu-se la largul lui către Mika-Lé, i se părea poate că nu e strămtorat nici cu Elena.

Fu cel d'întăi care îi spuse Norica, şi se deprinsese să o vadă în birou de unde Mika-Lé nu lipsia de teamă să nu vie vre-o listă de furnisori sau de invitaţii trimisă de Elena. Dealtfel aşa cum bine îşi închipuise, nu era prea mult de muncă. A-dăpostul şi hrana odată asigurate, poate că avea răgazuri acum pentru alte mă-

estrii, dar nu era prilej. Secretarii nu erau „esteji” şi cumnatul nu da „ecou” decât la numele Elenei. Totuşi d-ra Norica se acomodase. Înafără de Adolful ea nici odată nu lucraseră erotica decât în vedere de beneficii sau din decluşală. Se putea deci lipsi de ea. Nu i se ura încă şi în ce privea beneficiile, metoda îi era indiferentă. Peste confortul programului, era rost de mici avantajii suplimentare, cultivând pasiunea conjugală a lui Drăgănescu. O cultivă! Nu o costă nimic, N-avea nici scrupule nici ambiţii de prisos. Drăgănescu putea comenta toate faptele mari, ale Elenei; putea descrie un „diner” la care Norica nu asistase şi unde Elena strălucise între oameni de înalt merit; putea arăta temeri pentru succesul planurilor ei muzicale şi admiraţie pentru reuşita lor, putea chiar risca o timidă dezaprobare pentru severitatea cu care era crescut băieţelul. Mika-Lé era un ecou fidel. Faţă de ea putea emite păreri şi da ordine pe care să le revoace când veneau scânteiele Elenei, de oarecc Mika-Lé nu reacţiona faţă de acele contradicţii. Drăgănescu care în lume avea o ţinută neschimbată, cordială, corectă în permanenţa lui redingotă cu rozeta de ofiţer al Coroanei, putea faţă de cumnata Norica, arăta fără grijă omul fără redingotă.

Olimpica Elena cunoştea şi ea unele emoţiuni. I le da singura ei pasiune: Muzica. Pentru tot ce privea audiţiile avea ezitări, timidităţi, temeri, griji, nerăbdări, toată gama. Chiar după ce toful era pus pe rost, nu lipseau necazurile: Dacă virtuozul X în trecere prin Bucureşti va accepta să cânte la ea înainte de concertul lui public. Dacă muzica din St. Saëns va fi executată mai bine ca la Ateneu. Dacă partiţia procurată din Debussy era chiar cea executată în sala Erard. Dacă flautistul care trebuia să înlocuiască pe Rim bolnav va putea fi pus la punct. Rim chiar pe un instrument de rangul al doilea, era un element important.

— Dacă ar face omul numai ce se pricepe!

— Ia adu Lino flautul Doctorului încoace! să-şi dreagă buzele pe el! Are poftă de sărutat! — glumea nebuna de Nory. Glumea numai sau în adevăr Rim se hazardase? Nory credea că buzele lui Rim se uneau armonios cu flautul dar profanau exerciţiul sărutărei.

Injustiţie! Injustiţie pe care Doctorul Rim o corecta. El ştia preţul modelului estetic. Eu Rim, draguşorul de mine! Eu care sunt plin de inimă şi chiar frumos! Eu Rim, scumpul de mine, sărut flautul de uritul uritei de Lina dar va veni o zi...

Pentru marele concert Bach, grijele Elenei erau încă mai mari. Avea nevoie de Rim, şi Rim făcea pe bolnavul. După un autograf al Elenei d-ra Norica trăsese la maşină câte-va anteproiecte de program din care se trimisese unul lui Rim ca argument convingător. Lina telefonase că Rim vrea, că Rim e foarte draguş, că speră, dar că încă nu poate ieşi din casă. La Elena se făcea totuşi un început de repetiţii, incomplete, laborioase în liniştea sălei de muzică. Doctorul Rim era aşa de bun cunoscător aşa de familiarizat cu partiţiile încât întârzierea lui era un rău mai mic decât refuzul lui. Bach cerea o solemnitate pe care Rim o posedea. Prezenţa Doctorului părea Elenei din ce în ce mai necesară. Excelent tehnician, poate fără prea multă expresie era în tot-

deauna la înălţimea unei bune execuţii: Apoi trebuia cineva care să dea tonul, să facă atmosferă pentru stilul „Bach” să nu lase să se piardă nici un moment ritmul acela stricat, asprimea meticuloasă dar şi seninătatea olimpică a genului muzical Bachist. Aşa dar Rim va veni. Nu se va periclita din cauza lui un concert încă depărtat e drept, dar pentru care se luase atâtea ostenele de pe acum.

Tot aşa de bun violonisti, Rim era şi organist rutinat. Dacă Rim urma să se arate capricios şi nesuferit va fi lăsat să vie mai târziu, când totul va începe a se infiripa. În schimb după Concertul Bach, Elena îl va înlocui cu discreţie pentru dărzenia lui nepoliticoasă.

Ea însăşi de o corectitudine minuţioasă, Elena nu admitea ca Rim să se alinte în bunul ei plac.

Pe când Elena se ocupa de problema Rim, Mini era chemată la telefon unde o voce deghizată îi cânta: „Oyra! Oyra!” După exploziile stridente ale risului, dovedise pe Nory. Dar ce putea să însemne acel Oyra!

Concertul Bach ocupa mult şi pe Drăgănescu. Nevasta lui după obiceiul îl consulta şi în acea privinţă despre tot şi îi comunica tot.

Fapt că pentru el muzica era un sgomof

CARICATURI

NEGRU

Oraşul doarme 'nvaluit.
De-o pinză aspră de cărbune;
Depart, - amurgul liniştit
Se stinge 'necet ca un tăciune.

Din zările adincei de şgură,
Pe cerul — tuciuriu tavan —
Se 'ntinde leneş noaptea sură
La fel cu-o labă de motan.

Pe uliţi pline cu cerneală,
Coboară noaptea de noroi
Cu păcură şi umezeală, —
Şi estompează pomii goi.

Compactele cortegii sumbre
Astupă luna de porumb,
Pictând cu pensule de umbre
Boschetele sculptate 'n plumb.

Decorul nopţii se închiagă,
Intemniţat ca într'o plasă;
Din zări, tăcerea se desleagă,
Şi ca funiţinea se lasă.

Văzduhul e un bloc de smoală.
Şi'n noaptea ce-i carbonizată,
El pare-o 'ndoliată coală
Sau o tingire afumată.

Pe boltă, luna-i înghiţită
De nori cu gură de-abanos...
Şi cade-o ploae ascuţită
Din cerul negru şi cleios.

ALEXANDRU BILCIURESCU

N. N. TONITZA : INTERIOR

vag și neînțeles nu supăra pe nici unul din amândoi. Nu exista dealtfel subiect care să fi putut provoca între ei neînțelegere. Drăgănescu afirma sau nega ceea ce era prezintat afirmativ sau negativ de Elena, cu atâta bună credință că Elena era convinsă că lucrul a fost discutat între ei.

Din toată corvada acelor ocupații, Drăgănescu știa să aleagă partea de care o putea ușura. Aghiotantul lui era acum cumnata Norica. Elena întrebuința numai autoul și Drăgănescu lua mai comod trăsură. Mika-Lé era incredințată că merge în trăsura de casă. Adâncită în perne dispărea alături de Drăgănescu înalt și robust. Nu o dureau picioarele dar nu înceta de a se simți mândră că umblă pe sus. Închidea ochii și nu-i deschidea decât pe Calea Victoriei sau pentru a consulta lista comisionelor zilei. Avea de altfel memorie bună și își amintea un amănunt cerut de Elena, care nu sta indicat pe hârtie și a căruia nesiguranță neliniștea pe Drăgănescu. Când d-ra Norica îl asigura că Elena vrea așa sau altminterlea, drept recompensă Drăgănescu o pregătea prima cofetărie și îi cumpăra prăjituri de care era lăcomă. Când era vorba de el singur Drăgănescu se servea de alți furnizori decât ai Elenei, nu ținea numai de cât la cei consacrați de modă. Vestigiul al simplității lui dinainte. Cu Elena desigur nu s'ar fi putut opri la acele cofetării așa cum făcea cu Mika-Lé. Cumnățica îi putea da iluzie, că ceva din el cel din Dealul Spirei s'ar fi putut asemăna cu nobila Elena.

În fața magazinelor Mika-Lé prefera să rămână în trăsura. Se trăgea în mar-

gina perinilor așa ca să fie văzută de tecători pe care îi privea insistent până când băgau de seamă. Dacă trecea cineva din brigada boemă a trecentului închidea ochii, după ce era sigură însă că a fost remarcată; dacă însă era din cohorta distinsă a prietenilor Elenei, le solicita, salutul. Numai era vorba de frumoasa privire de altă dată: de obicei acela de a fixa omul în ochi, căutând cu ochii galbeni un loc anume, locul rău făcut și vulnerabil. Deprinderea aceea urâtă nu s'ar fi potrivit cu principiile Elenei. Numai rotuncea prunela rotundă așezând-o fără rușine în ochii care îndată umbreau în ei rușine! Nu! Se uita acum la oameni normali, mai mult respectos și la Elena a se uita mereu cu din josul unei scări spre vârful ei.

Se scoboară cât mai jos parcă pentru a o vedea pronită mai sus. Se scoboară mereu mai mult, pentru a o admira mai bine, mai ales decând asistase la o consultare între Drăgănescu și Elena.

Era vorba de problema grea dacă Lenora cu Coca Anine și d-nul Walter trebuiau invitați la marele concert.

Nu se frecventau dar nu fusese ruptură formală. Walterii nu făcuse drept nici un pas spre Drăgănești, dar nu cerea mare eticheta ca ei să facă acel prim pas? Timpul capriciilor materne a Lenorei era departe și putea precumpni: considerația socială că era mama ei. Până atunci chestiunea nu se pusese iminent, dar când era vorba de o serbare așa de mare și publică, unde fie-care invitație reprezintă un calcul îndelung, unde totul avea consecințe, unde totul era profesie de credință și gest definitiv,

se cerea o mare cumpănire mai ales asupra unui punct așa de delicat.

Cumpăna înclinase spre invitarea Walterilor mama d-nei Elena Drăgănescu-Hallipa, rămânea mama ei! Talentul Lenorei pentru mariaje bune, nu era străbu de acel precept.

Mika-Lé era uimită de o astfel de discuție. Tot atunci Elena comunicase lui Drăgănescu că Prințesa Maxentiu într-o scrisoare de o cuvântă perfectă îi propusese participarea la festivalul Bach a marelui Marcian văr al Prințului. Marcian își oferea concursul și Prințesa era numai interpreta acestei dorințe a lui. Marcian întors abia dintr-o serie de concerte clasice de vioară, în toată Europa. Marcian, pe care Elena nu par fi putut ucidodată solicita prin agenția Stuard, și pe care mai nu ar fi cutezat să-l roage direct!

Totuși Elena cu vocea ei clară de alto asezase ecuația. Prințesa Maxentiu, colegă a ei de școală, măritată cu fostul ei logodnic și Marcian ca termen comun. Era o dezbateră în adevăr interesantă. Ochii lui Mika-Lé rămăseseră golbași de uimire. Se luase decizie afirmativă. Așa dar marea ispravă a lui Mika-Lé devenise ceva subordonat protocolului. Și dacă aceea logodă nu mai însemna nimic apoi ce însemna ea Mika-Lé acolo? Chiar dacă și-ar mai fi închipuit că are vre-un rol, trebuise acum să înțeleagă cât era de neînsemnată. O măsură mai minimă a opiniei de sine, nici mai maximă a opiniei de altul nu se putea atinge. De aceea Mika-Lé scobora tot mai jos pe scara de unde să poată admira pe Elena.

Singura ei aspirație acum era să asiste la acel concert așa de minunat. Nu putea ști intențiile Elenei, dar trebuia să încerce a îndupleca pe Drăgănescu. Credea totuși că va fi admisă. Dar cu ce rochie se va îmbrăca. D-ra Norica arăta de curând un mare gust pentru tualeta. Pusese însă des, cu timp și fără timp, rochia de mătăsă neagră dăruită de Elena. O lăsase mai lungă dinadins cu milă pentru stofa țaiată și pentru că îi plăcea să ia acce „pose” pe care le confunda probabil cu aerele distinse. Un lanț scurt de aur cu breloc, pe care îl tot pipăise stăruitor și pe care Elena i-l dăruise, ornamenta rochia ușor decoltată. Tualeta asta reprezintă pentru Mika-Lé suprema eleganță. Nu avea în sine nimic care să nu fie potrivit, totuși purtată de ea avea un mic, un imperceptibil ridicol. Din aspectul ei monden, se desprindea ceva disproporționat, desuet și ușor comic cași din desenurile ei de altădată, naive și cu pretenții de noutate. Nuanța asta imprecisă de ridicol nu lipsise nici isprăvilor ei răufăcătoare, nici tentativelor de seducție, nici chiar amorului și dramei cu actorasul! Venea din contrastul între ființa ei neînsemnată și măștile pretențioase pe care i le punea viața. Ca acci figuranți cărora li se da un rol pompos din vre-o împrejurare și de subț costumul mareț străvede „bietul om”. De aceea înainte de a fi inițiată unui din musafirii Elenei se întrebasese cine e necunoscuta, cu un mic surâs.

Ceace de mult timp ocupa dorința lui Mika-Lé în formă de Norica, era dobândirea unei perechi de pantofi de lac cu buclă de argint. Cu neputință de spus Elenei o astfel de dorință. Nu se prezinta ocazia nici chiar sub formă de aluzie. Solicitudinea Elenei nu se cobora până la picioarele d-rei Norica. Totuși dorea aceea pantofi cu pasiune, cu durere aproape. Nemai având la îndemână oameni de ispitit, otrăvă de băut, își sat sfăcea pornirile dramatice asupra acestui mic subiect. Plângea, suferea, se revolta într-ascuns și pe față practica în biroul

cumnatului melancolia și descurajarea. După lungi manevrări parvenise să atragă atenția lui Drăgănescu care compătimitor o întrebăse ce-i e de lipsă.

Își mărturisise nu fără ocoluri și multe obsesii. Drăgănescu socotise lucrul ca pe o copilărie și nu dase urmare. Cum la el totul era convergent, ipoteza pantofilor de lac nu putea fi pusă serios decât în raport cu ce ar crede Elena. De oarece Elena nu dase fețe pantofilor de lac, probabil că nu era potrivit să poarte astfel de încălțăminte.

Întrebăse pe Norica dacă Elena știe și ce crede. Mika-Lé se apărăse; Nu! Nu știa! Și să nu cumva să-i spună!

Așa dar totuși nu exista un refuz formal al Elenei; chestia se putea examina. E drept că Drăgănescu uitase și trebuiau noi scđințe de melancolie pentru a readece pantofii la ordinea zilei. Marele concert Bach, îi veni în ajutor: Sora ei spusese că va asista și ea, dar cum putea veni fără pantofi de lac!

Concertul era departe încă și Drăgănescu se gândea că Elena va aviza la timp, dar d-ra Norica își repeta cupletul cu perseverență. Era un ateușment prin cuvinte dacă nu prin pupile. Cu Drăgănescu sugestiile nu ar fi reușit dar delectanțele îl nemulțumeau. În genere era servilabil și fata ceea sta mereu cu el acolo lătându-i capul. Simțea un fel de obligație. Într-o zi pe când făcea unele curse în Lipscani Drăgănescu opră trăsura la un magazin care prin patru vitrine largi și o firmă elocventă vorbea de pantofi de lac.

— Dă-te jos și încearcă! — spuse brusc fetei, plictisit că nu are deslegarea Elenei. Mika-Lé se pitulase grăbit în fundul magazinului și ureauă pe un scaun prea înalt, cu picioarele suspendate, luase posesii: de prima pereche — cam mare — de pantofi strălucitori de lac cu buclă năreață. Drăgănescu se învărtea pe lângă comptuar cam neliniștit acum în fața taptului împlinit. Ce va zice Elena?

Mika-Lé îngăima ceva despre achitare și mulțumire.

Nerăbdătoare purta însă pantofii depe atunci, cu grija ca Elena să nu observe pe când Drăgănescu ar fi vrut dimpotrivă să aibă pronomiamentul ei.

În trăsura în schimb Mika-Lé sta cu pantofii alăturați bine expuși. Un lucru cbișnuit, pantofii de lac! Totuși aceștia o idee prea lungi făceau picioarele lui Mika-Lé o terminație „de sărbătoare” care atrăgea e drept atenția și surăsul. Mika-Lé era încântată. Ori de câte ori îi purta îndreptă spre Drăgănescu o privire de recunoștință și complicitate care îl plictisea. Altfel în genere „amândoi se aveau destul de bine” cum afirma Nory când avea gust de vervă proletară.

HORTENSIA PAPADAT-BENGESCU

Fragment din romanul *Concert din muzică de Bach*.

CALISTRAT HOGAȘ

1847—1917.

„Sunt unii scriitori asupra cărora soarta revarsă larg gloria din viață. Înaltele instituții îi onorează cu premii naționale sau academice, iar spiritul public îi divinizează prin aprecieri elogice și prin omagii festive. Aceștia sunt fericiții aleși ai națiunii recunoscătoare, laureații premiilor de care am amintit și sărbătorii contemporaneității drepte și nepărtinitoare.

În literatura noastră aceste exemplare sunt destul de rare și adese ori cetim sau vedem cu ochii cum cutare scriitor de talent, să epuizează într-o muncă istovitoare de birou, sau ofilește într-un mediu ne cercetat de soarele recunoștinței. Exemple strălucite ne oferă literatura noastră ante-belică și printre nedreptății acestei ignoranțe cunoscute figurează și originalul prozator moldovean Calistrat Hogaș.

Cât timp a fost în viață C. Hogaș a întâmpinat adesea cele mai dureroase în-succese și cele mai revoltătoare respingeri din partea acelor care erau chemați să remarce în scrisul său un adevărat talent și un creator neîntrecut al unei vieți apuse dar așa de evocativ immortalizată în paginile sale.

Se cunoaște, în de obște căderea lui Hogaș la premiile Academiei se știe de asemenea cum era el apreciat de amici și cunoscuți.

În afară de revista „Viața Românească” dela Iași și „Arhiva” lui Xenopol care au publicat primele sale descrieri de călătorie în munții Neamțului nici o altă revistă literară n'a încercat să stimuleze și să încurajeze pe acest mare prozator care era sortit să creeze o literatură nouă, o proză originală și deosebită fundamental de a înaintașilor săi.

Prin subiectele sale noi, care ar putea avea în parte analogie cu acele ale lui Creangă fiind transpuse din același mediu de țară, dar deosebindu-se de ele prin creiarea unor caractere noi și aprofundarea unei anumite stări sufletești a personajilor sale care trăesc de sine și rămân în literatura noastră tipuri aparte și deosebite de tot ce s'a scris până la el.

Cât timp va mai exista frumusețilo fermecătoare din munții noștri și asta desigur are o durată de veșnicie, atita vreme cititorul român va purta cu neșpusă plăcere pe „părintele Ghermănuță” pe încântătoarea „Floricia” pe „părintele Iovinadie” și pe „Cucoana Marieta”.

Trăit o viață întreagă prin aceste meleaguri, scriitorul Hogaș a isbutit să-și asimileze toate mijloacele de fond și forme care îl puteau ajuta să creeze toată atmosfera acestei vieți de munte, așa cum era ea acum 50—60 de ani și așa cum mai există și astăzi măcar în cadrul ei natural.

E drept că personajile create de el dispar odată cu introducerea civilizației și cu schimbarea radicală a unei vieți patriarhale care aparținea numai unui trecut, dar această schimbare de exterior nu schimbă mult din cadrul și aspectul general al unei vieți necesitate de împrejurările geografice și de firea anumită a oamenilor din acele locuri.

Dacă scriitorul Hogaș a reușit în genere să ne înfățișeze chipuri de bătrâni călugări din aceste meleaguri monastice, el a reușit tot așa de bine și în descrierea caracterelor laice și în special feminine din aceste ținuturi. Cred că nimem până la el nu a descris așa de perfect

partretul exterior și psihologic al femeii în genere și în special al femeii delamunte. Figura sugubată și plină de farmec a „Floricia”, descrierea atitudinilor fizice ale Axiniei sunt pagini încântătoare și durabile.

CALISTRAT HOGAȘ

Trin umorul sănătos și original scriitorul Hogaș vine să completeze aspectul analog din opera genialului Creangă; prin paginile sale descriptive în care matura mareăță a munților noștri apare în toată splendoarea ei, el încearcă să egaleze pe Al. Odobescu și M. Sadoveanu; iar prin limba sa bogată și nouă, impestriată cu o seamă de provincialisme adresate mediului descris, el îmbogățește literatura noastră cu elemente noi și nemuritoare.

Viața lui Hogaș așa cum se cunoaște din descrierile verbale ale cunoscuților lui, era tot așa de vie și de micalită cum apare și din paginile subiective ale prozei sale în care croul principal al subiectului, autorul, încearcă să se încadreze cu plăcere într-un mediu pe care l-a iubit așa de mult și pentru care drept recunoștință a căutat să lese posterității drept recunoscătoare, un grămpe de plăcută delectare sufletească și o nostalgie estetică pentru tot ce este frumos și durabil în meleagurile necunoscute ale încântătoarei noastre țări.

GH. CARDAȘ

Cursele de tauri și biserică

— Fragment din romanul „Toreadorii” —

de HENRY de MONTHERLANT

Lumea îl distrăgea de la teama sa. Cum rămânea singur, revenea la ea. Viața sa întreagă începuse să convergă către Sâmbătă la orele patru și jumătate, când se va fi sfârșit cu toată povestea asta.

În ajunul bacalaureatului va reciti cu febrilitate cursurile. Tot așa astăzi, simțea un sentiment cu adevărat pueril, ceruse lui don Ali să-i împrumute câteva cărți despre „Arta de taură”¹⁾: el credea că va descoperi în *extremis* rețete mirabolante pentru uciderea taurilor. Don Ali îi trimise trei în-*quarto*... Primul rând citit răsturnă toate cunoștințele lui Alban. Simțea împedecă puținele lui merite se vor sfârși dacă își va vârî nasul în cărți. Ceeace avea importanță la el, era inspirația. Când era vorba să-și amintească sau să înțeleagă devenea aburos. Inchise cartea și se lăsă în voia forțelor sale proprii: e un gest pe care l-a făcut de multe ori de atunci.

Dar, răsfoind volumul, un titlu de capitol l-a făcut să tresară: „Cursele de tauri și Biserica”. De aceasta avea el nevoie, de lucruri care să-i pună în mișcare imaginația. Cine avea să-l susțină, să-i ascundă realitatea, până la ora cursei și în timpul acestei curse a cărei îngrijorare frământa toate măruntaiele? Nimeni decât imaginația.

Mergea departe, această religie a Taurului al cărei credincios era Alban, se pierdea în timpuri. Alban, ignorant și curios de raporturile sale cu Biserica — redeschisese acum cartea ca să le cunoască — păstra înserisă în inimă istoria sa dealungul lumii vechi. Și o evoca cu putere astăseară, în această oră când simțea că pentru a străbate greaua încercare avea nevoie de toată exaltarea sa.

Mazdeismul profesa că taurul era primul creat între viețuitoare. Indra vedică este Taurul divin precum Marduk, Ninib și Anu în Babilon precum Horus în Egipt. Héliopolis era un centru de adorație pentru Taurul lui Râ. În Creta, acum sease mii de ani, în leagănul strălucitor al civilizației preeleneice, cultul Taurului era celebrat prin lupte de tauri care erau o instituție religioasă și națională. În Grecia, Jupiter se încarna în taur ca să seducă pe Europa. „Pasiphae” se dădea unui taur alb, care o făcea mama Minotaurului. Dionysos în mistere era arătat sub forma unui taur, sau cu fruntea împodobită cu coarne. Femeile din Elea, în timpul serbărilor de primăvară, cântau un imn celebru: „Vino, divinule Liber, purtat de picioarele tale de bou! Alcar-gă, taur divin, taur plin de binefaceri!” În Beoția, se presupune că există un cult al lui Poseidon-taur „Răgitorul”. În Tesalia, taurocathapsiile erau analoage „fiontei” spaniole și „ferradei” camargeze. La Eleusis, tinerii luptau cu taurii. În luptele de tauri din Efes, ei se identificau cu Dumnezeu, se chemau ei înșiși „tauri”. Nenumăratele reprezentări de tauri preromane în toată Spania, se raportau la călătoria lui Hercule, fondatorul Sevillei, cadoului de vaci făcut de erou unui mic rege îndigen și caracterului sacru pe care l-au avut de atunci, după spuse lui Diodor din Sicilia, taurul în Spania.

¹⁾ Încercăm să traducem în românește verbul spaniol „*torear*” (a lupta cu taurii) prin a „*taurea*” precum în franțuzește nu de mult se încerca traducerea lui prin „*terfer*”.

Sevilla a fost orașul lui Iuliu Cezar, opus Cordovei pompeiene. Și Iuliu Cezar a fost acela care a introdus luptele de tauri la Roma, unde aveau să se perpetueze până la sfârșitul Renașterii. Apoi remise sacrificiul de tauri și cultul zeiței Mithra Tauroctona, religia soldaților pe care Alban o simțea atât de profund că în anumite ore, mergând până la capătul geniului său întunecat, se întreba dacă el nu era desemnat să o renască.

Fapte și mai stranii chinuiau pe tânărul putreficat și înaripat de visurile sale. Cu cât raporturile noastre cu natura sunt mai intime cu atât suntem mai aproape de supranatural.

tră în semnul zodiei Taurului, din care motiv Caldeenii și Perșii fixau atunci începutul creațiunii! Aceste semne isbitoare ale predestinării sale și mai multe minuni care însoțiseră nașterea sa, procurau hrană fără de sfârșit reveriei sale.

Și fără încetare cele trei genii, al Romei, al Taurului și al lui Alban, se întâlneau astfel. Hercule era fondatorul Sevillei și al cultului taurului în Spania — iar armele din blazonul Bricoulilor erau susținute de două chipuri ale lui Hercule. Alban avea un cult pentru Iuliu Cezar — iar Iuliu Cezar era acela care introdusese „*corrida*” la Roma. El iubea cu deosebire, pentru blândețea și clemența sa, pe Sci-

LES BESTIAIRES, aquarelă de Herman-Paul

Alban de Bricoule venise pe lume în noaptea de 20 spre 21 Aprilie, într-un fluviu de sânge. Acest sânge s'a scurs din mama lui împreună cu el și o ucidea, căci de atunci ea n'a mai putut să se îndrepte și s'a stins puțin după epoca acestei povestiri: e ceva să primești viața luând-o. Or, la 24 Aprilie era natale urbis, ziua fundării Romei de către gemenii, celebrată în toată Italia: coincidență îmbătătoare. Dar cât de mare i-a fost zăpăceala când a aflat că nu era o zi oarecare din Aprilie ci că în noaptea de 20 spre 21 searele in-

pione Africanul căruia la vârsta de doisprezece ani, îi consacrase o mică compilație istorică, — iar Italica mahalaua Sevillei cea cu cursele de tauri, era o colonie a lui Scipione Africanul. El aprecia uneori, pentru realismul ei, familia Borgia — și casa Borgia avea un taur pe scutul ei. Spiritul său se oprea cu insistență în jurul împăratului Iulian, — iar Iulian era un adorator al zeiței Mithra, ale cărei mistere el le celebra în palatul său la Constantinopol. S-ar fi putut spune că toată viața lui Alban se strângea lângă

cele două fiare sfinte, Taurul și Lupoșica, care puteau fi văzute sculptate alături pe una din porțile arenelor din Nîmes.

Iulian! se gîndea el în scara aceea, dinaintea titlului capitolului: „Taurii și Biserica”. Creștinismul și mithraismul dusese luptă aprigă, chiar din cauza analogiilor lor. Renan n'a scris că „dacă creștinismul ar fi fost oprit de vre-o boală mortală, lumea ar fi fost mithriastă?” Clerul mithriast reproșase creștinilor mai multe imprumuturi, între altele că au plagiat, prin „purificarea cu sângele mielului”, purificarea prin sângele taurului. Creștinii, persecutori la rândul lor îndată ce au avut puterea, condamnaseră la moarte pe mithriaști. Și iată dece, renunțând să capete din carte sfaturile tehnice de ultimă clipă, Alban căută în ea cu pasiune materialul prin care să sprijine unul într-altul cele două iubiri ale naturii sale profunde.

Pius al V-lea dăduse numeroase bule asupra agitatio taurorum până ce a lansat anatema împotriva toreadorilor. Excomunicare retrasă de Grigore al XIII-lea, dar restabilită de Sixte-Quintul. Timpuri eroice! Consiliul academic al universității din Salamanca refuză să tie seamă de ea, și gloriosul Frate Luis de León, în numele doctorilor, redactează protestul. Scandalul crescând, căci preoții asistau la curse sub diferite deghizări, regele scrie Papei că bula va rămâne fără efect, căci Spaniolii au cursele în sânge și a li se interzice ar fi „mare violență”. Ca urmare Clement al VIII-lea, într-o bulă, recunoaște că cursele sunt o școală de curaj, că ele aparțin patrimoniului Spaniei și ridică excomunicarea, în afară de servitorii Bisericii care vor coborî în arenă.

Atunci a început, pentru a continua până în zilele noastre, fericita unire dintre Biserică și supraviețuirea jertfei de tauri a mithraismului. Nici o canonizare nici o mutare a sfîntei împărțășanii sau a relicvilor într-o biserică nouă, și nici comemorarea vreunui sfînt nu s'a mai făcut fără curse de tauri.

Adunările călugărești, episcopii dăduseră curse de tauri pe socoteala lor, la care asistau toți demnitarii Bisericii, iar starețul mănăstirii din Burgos scria și publica *Tauromachia*. Singură canonizarea sîntei Tereza costase viața la peste două sute de tauri, fiecare mănăstire fundată de ea dînd câte o cursă. La canonizarea sfîntului Ignățiu de Loyola, iezuiții înșiși ceruseră mănăstirii din Sevilla să dea imediat după ceremoniile religioase și o „strălucitoare” cursă de tauri. Tot așa s'a întîmplat și la canonizările sfîntilor iezuiți Louis de Gonzaga și Stanislas Kostka. Iar Papa în persoană celebrase jubileul dela anul 1500, la Roma, în piața bisericii Sf. Petru, printr-o mare cursă de tauri. Din timpul lui Calderon se sărbătorea printr-o cursă de tauri oficierea primei leturghii de către vreun preot tânăr. Sub Ferdinand al VII-lea, era, se pare, lucru obicinuit ca o fată, în ajun de a lua vîlul, să asite la o cursă și, chiar să facă câteva „passe” unui taur tânăr. Au fost mănăstiri unde, la serbările pentru alegerile de starițe, să se organizeze mici curse de tauri, care erau jucați cu capa de către devotas. Reprezentarea suertes-elor și jertfelor de tauri împodobise stratele și transeptele catedralelor: catedrala din Plasencia, catedrala din Cordoba.

La Tudela, în dimineața zilei de curse, un capucin implora pe Dumnezeu pentru ca taurii să iasă buni de luptă. La Salamanca în anumite ocaziuni, se oficiaseră trei sute de leturghii pentru sufletele din purgatoriu pentruca vremea rea să nu împiedice cursa de după amiază. La Roa consiliul municipal, fiindcă orașul scăpase de cîmă se obliga să plătească

în fiecare an patru tauri care vor fi taurerați „pentru iubirea de Dumnezeu”. La León înaintea cursei una din sulilele picadorilor era oferită în mod solemn preotului care prezida cursa și dădea binecuvîntarea. La Caceres, o confrerie în onoarea Sf. Fecioare nu admitea ca membri decât pe accia care știau să lupte cu taurii călare. Și aceasta era mai mult decît juxtapunerea unei religii și a unei plăceri. Era, eterna credință în caracterul sfînt al taurului. În Estramadura, aveau un cult pentru taurul sfîntului Luca despre care mergea fama că face minuni. La Oviedo, în fiecare an, în ziua mărșilor, în timpul marei leturghii, la un moment dat se introducea o vacă în biserică, și ea rămănea acolo în timpul unei părți din liturghie.

Și nici în secolele al XIX-lea și al XX-lea, pactul mistic nu se desfăcuse. În 1801, orașul Colmenar de Oreja cerea o cursă „pentru a mări credința în sfîntul chip al lui Isus”. Până în 1845, la Universitatea din Salamanca, acela care primea gradul de doctor trebuia să suporte cheltuielile unei curse de șeasc taur. În zilele noastre, fiindcă ora cursei de adio a lui Lagartijo coincidea cu procesiunea religioasă, procesiunea a fost amînată pentru dimineața următoare ca respect. O capă pentru lupte a toreadorului Montès era păstrată în Catedrala evanghelică din Sevilla. De curînd la Grenada, cursa a fost prezidată de Maica-Domnului a suferințelor, divinitatea protectoare a orașului: cuadrillele, sosiud, ingenuchiau înaintea statuii ridicată într-o tribună. La Huelva, un matador oferise Sfînteii Fecioare protectoare „urechea de aur” câștigată la Madrid, ceace a dat loc unei mari ceremonii religioase. În fiecare an, la Malaga, confreria Sfînteii Fecioare a Speranței dădea o cursă de tauri în onoarea patroanei sale, și toreadorii purtau culorile Sf. Fecioare. Păzitorii de tauri din Camargue erau grupați într-o confrerie al cărei patron era Sf. Gheorghe. La Saintes-Maries-de-la-Mer, jocuri de tauri fuseseră prezidate de Episcopul Riviero, prelat pe care în fășșarea sa romană îl făcea demn de purpura romană. Analele arenelor din Sevilla, scrise de marchizul de Tablantes, erau dedicate stariței mănăstirii Nostra Senora del Rosario. La Fuente Eucina, o

vacă apăruse în arenă în onoarea sfîntului Augustin, iar carnea împărțită poporului, posedă virtuți medicale, după cum odinioară aceea a taurilor ucși în cinstea sfîntilor se păstra ca relicve și vindeca frigurile. Credința în vîrteuta taurului ucis în mod religios trecea de la cultul taurului și din mithraism în cultul creștin. Imperiul mort se înalță din mormîntul său pentru a se uni cu Biserica vie care voise să-l omoare. Nu în zadar crucea, marca în Egipt coastele vacii Hathar, în Creta, fruntea și fălcile taurilor reproduceți pe morminte. Apis și vaca dionysiacă retrăiau în taurul sfîntului Luca, în boul care încălzise pe Isus în iesle, în taurul care, în primele timpuri ale creștinismului, fusese simbolul, când al creștinului, când al Mîntuitorului însuși. Regiunea crescătoare de tauri bravi, câmpia sevillană, a meritat totdeauna titlul de *tierra de Maria Santissima*, pămîntul Mariei foarte Sfinte. Versurile „zarzueli” totdeauna au fost adevărate pentru inimele celor simpli:

El arte, de las toros
bajo del cielo...

„Arta taurilor a coborît din cer”.

Pornit pe povărnîșul acesta, unde s'ar mai opri Alban? Isus, într-o anumită epocă, a fost identificat cu Soarele. Ei se inscrie în mijlocul roatei de raze:

Monograma sa, în discul derivat din roata solară, păstrează un sens luminos. Și antea roată solară rezistă în multe tipuri iconografice din Evul Mediu. Dar atunci, alianța dintre Soare și Mithra tauroctonă, nu-i chiar alianța între ființa taurului și Dumnezeu creștinilor? Iar soarele care face parte din semnul Taurului chiar în ziua când Alban vine pe lume, nu-i făcută ca să arate că această alianță va găsi în el preotul și bacchan-tul său?

Acuma nu poate să doarmă, sătul de el și de toate lucrările acestea, incapabil să potolească sycretismul care fierbe în el, tîrînd cu el un torent de folzie. Plin de puterile serii, nimic nu i se mai pare imposibil.

Să doboare tauri? Ei bine, nu-i vorba decît să jîntești cornul stîng (nu cel drept) și apoi să eși din încurcătura cum vei ști; e vorba numai să ai îndrăzneală. Lui îi lipsește oare? Ah, are să lase a fi

I. STEURER : TAURUL

Pupăza și cioara

— FABULA —

— „Ce mi tot stai în față, cioară?...
Nu te simți, nu ți-è rușine?...
Vrei să mă reped la tine
Cu-al meu cioc, să te las chioară?...
Cred că știi destul de bine,
Îngălată lighionă,
Că nu'i azi întâia-oară
Când îți spun: eu sunt CUCOANA!
Și îndrăznești să mi stai în față,
Înbrăcată numa'n zdrențe negre-păcură sau sure
Și să mi faci într'una greață
Prin pădure?!..

Ba, încăi avut curajul nemaiauzit, să spui,
Nu știu când și nu știu cui,
Ca un fapt adevărat:
Că ești fată de-Împărat,
Dar că vraja unei babe mi te-a prefăcut în „stancă”!..
Să ți spun eu ce ești: țigancă
Nenoșă, sadea, — că doară
Nu de geaba ți zice „cioară”!..

Astfel a înfruntat odată, — elegantă și ușoară, —
Pupăza pe-o biată cioară...
Cioara, neagră ca un tuci,
Își făcu și ea trei cruci
Și răspunse-așa ntr'o doară:

— „Recunosc că ești CUCOANA nobilă, precum ai spus,
Că, de nu ți-ași recunoaște-o, păi m'ar bate Cel de sus, —
Și văd bine,
Vai de mine,
Văd de mult, nu văd acuma,
Că ți sunt stracle ca spuma;
Că ești toată'n toate cele
Numai valuri de dantele;
Că, mergând ușor pe stradă,
Toți se întoarnă să te vadă;
Că n'ai grijă, că n'ai păsură
Și că n'noși numa'n mătăsuri,
Dar mai știu — și cer ertare, de îndrăznesc să ți spun cu glas,
Că, la dumncata în casă, n'ași putea trăi un ceas,
Fără să mă țin de nas!..”

Acuma cer și eu ertare și rămân un serv supus, —
Dacă mâine vre-o frumoasă
Elegantă, vaporosă,
Citind cele de mai sus, —
Va roși pe sub roșeața ce i-o pune sulimanul
Cu toptanul,
Și, o clipă trecătoare, îi va fi nișel rușine,
Știind bine
Că la dansa'n casă este
Ca la pupăza frumoasă și cochetă din poveste!

V. MILITARU

ncis de Dumnezeu! Contactul, presiunea care este între el și fiare sau astru — o mică nebulosă, o pisică care își scarpină ceafa, — toate strigătele launtrice pe care acestea îl silesc să le scotească, nostalgia sa, ca și amintirea animalității sale, metamorfozele la care el se dedă în singurătate, (subiect pe care nu-l putem atinge nici chiar în treacăt) îi prezintă moartea ca o simplă reînnoire a ființei. Cine știe dacă încă odată el nu se va schimba în taur?

Dar de dimineață, deșteptându-se, toată aventura sa, la lumina zilei, îi va apărea absurdă, monstruoasă ca dificultate, chinul pe care i-l va provoca va atinge greața. Noaptea a desfăcut pânza Penelopei: exact, noaptea l'a trezit și aurora îi provoacă un vis îngrozitor. Vineri dimineață! Simte că nu va putea

face nimic: E străbătut de gândul că, prinzând cel dintâi prilej, se va arunca asupra coarnelor, ca să fie rănit și să sfârșească. Nici o piedică nu-l oprea ca să pornească la asalt. Nici o piedică nu-l oprește în dezastru.

Trad. de ION FLOROIU

Editorul francez, prezentând ultima carte a cunoscutului romancier și polemist Henri Béraud, probabil pentru a-i mări calitățile și pentru a asigura și un succes personal scriitorului pe lângă sexul zis, din obișnuință, frumos adaogă în „înseratul” recomandărilor, după multe lucruri abstracte, aceste fărâncă fizice: „campion în alergările pe jos, în spadă, ca trei-sferturi în eclipele de foot-ball care trădește noaptea, bea ca un tempilor, cân-

tă opere și cântărește 103 kilograme”.

Dacă am urma aceeaș cale și am folosi mijloace asemănătoare, vorbind de autorul romanului din care dăm în traducere fragmentul de mai sus, ar trebui să-l prezentăm cam așa: „Henry de Montherlant, un tânăr frumos, vomic, a făcut războiul și a fost rănit. Cât cântărește nu știm. E campion de foot-ball, un sportsman complet, și un torador de preș. A fost rănit în luptele cu taurii de mai multe ori. Ultima dată, toamna trecută în Spania, lângă Albacete, și s'a vindecat în spitalul din Valencia. Bucuria ce a provocat în cercurile feministe, rănirea acestui laudator al virilității mândre și rășboinice, se poate vedea din acest ecou apărut în ziarul „La Femme de France”: „Ce fericire, mes abeilles! Montherlant, pascur-ül acesta, a primit o lovitură de coarne în șale. E tocmai ceea ce î doriam! Brav taur, te felicit!”

Primele-i lucrări, romane de război „La relève du matin” și „Le Songe”, îi aduc primele mari succese. În deosebire la scrierile de acest gen, aducea o notă sobră, și o gravă preocupare de cele spirituale, încadrându-ne în legiunea scriitorilor catolici prin afirmarea bărbătească a unei credințe, ce răsuna puțin fals prin asprimea ei, dar tocmai de aceea valoroasă. Și cum ea prezenta conducătoare, aproape pentru întreaga-i operă se poate lua, citatul din M. Carayon, pus în fruntea ultimului volum: „C'est une façon bien misérable de sentir que celle où le corps n'a pas une part directe”, ușor veși înțelege și spiritul celor două lucrări de pe vremea Olimpiadei dela Paris „Le Paradis a l'ombre des épées” și „Les onze devant la porte dorée”, care nu-i decât povestea un „team” de 11 jucători de foot-ball-asociație, trăită artistic, intens, și ridicată pe planuri superioare de un veteran al jocului.

Despre „Chant funèbre pour les morts de Verdun” ce poate face mai mult, un cronicar grăbit, decât, s'o prezinte și s'o recomande zelos cititorilor săi, care vor admira și se vor încălzi de nota gravă a acestei elegii moderne scrise, pentru morții dintr'un război modern.

Poate că vă interesează și „Toradorii”... E elogiul păgânismului și al bestiei. Confirmarea teorii biologice care afirmă (nu vă faliți, pentru că pe toți ne privește această teorie ciudată!) că omul trece până la naștere prin toate formele de animalitate. E un poem barbar și viril într'o vreme de efeminare masculină (stricto-senso) și masculinizare feminină, exterioară și spirituală (largo senso).

Intriga? Povestea tânărului Alban de Bricoules, trimis în Spania, înainte de baccalaureat, ca să se odihnească, și care pasionat de tauri, coboară în arene ca torador... Nu vă gândiți că femela lipsește. Există una, e tânăra Soledad, care ca semn de tubire, cere aprinsului Alban să-i jertfească pe cel mai rău dintre taurii tatălui său, într'o cursă de tauri. Mândrul Alban, acceptă, atunci când e numit laș, și învinge. Dar ca și cavalerul din balada lui Schiller, înfruntând moartea pentru iubită, a ucis iubirea.

Fragmentul nostru, precum ușor se vede, e situat ca acțiune în jurul mării lupte de teuri, când Alban (adică Montherlant) nu uită că poate muri. De aici gândul de a vedea atitudinea bisericii față de fapta sa „de păgân, cu credință catolică”.

I. F.

Théodore Valerio

de IOAN C. BĂCILĂ

Théodore Valerio, pictor și gravor prin anul 1853 vine prin țara noastră mănât de o curiozitate artistică. În anul 1852 deschizându-se chestia Orientului și cum el căuta motive de inspirație și dornic să studieze la fața locului tipuri și costume orientale, a avut originala idee să plece spre Turcia. Peste un an trece prin Ungaria luând schițe de pe lângă Tisa, co-

desenurile: Femei româncă din satul Tunari și Dorobanț de sate.

De aici trece în Banat unde ia câteva tipuri de țigani, apoi spre Oradia Mare unde desenează un păstor român și o cârciumă românească din împrejurimile acestui oraș. Drumul și-l continuă prin Muntenegru, Dalmația și Franța. Théodor Valerio aduce acum la Paris o foarte in-

THÉODORE VALERIO: ROMANCA DIN SATUL TUNARI
Din colecția de stampe a Academiei Române

mitatele Pesta și Heves, munții Marta de pe țara Crișurilor, tipuri de Slovaci și din Slavonia. În 1854 el se închide în Silistra, care a fost asediată zadarnic de Ruși și după despresurare, el a urmat armata turcească până la extremitățile frontierei. În Silistra a făcut desenurile cari reprezintă soldați turci. Călăreț arab în vedetă, Bașbuzuc din Egipt, Sentinela egipteană și soldați albanezi din armata turcească.

În 1855 trece în Muntenia unde face

interesantă colecție etnografică din răsăritul Europei și din țara noastră, care a fost expusă la expoziția (Salon) din 1855 și unele cumpărate de Stat pentru Școala de Arte Frumoase. Această colecție a lui Valerio este foarte interesantă asupra subiectelor ce tratează, dar și asupra țării noastre, că acele tipuri din Muntenia, din Banat și de pe lângă Oradea Mare sunt documente foarte importante din punct de vedere istoric și etnografic.

Toate aceste deseneuri le face în aqua-

Desnădejde

Umbla-voi pe lume stingher
Prin stânci înghețate sălhui,
— De oameni mi-i silă, mi-e groază de Cer:
Eu nu sunt al nimănui,
— Și sufletul de mi sângerează
Să vină cu dragoste nu-i
Din zare a mea nicio rază.

Și ochii să mi plângă 'n pustiu,
Sfărâme-se inima 'n plâns!
— În lumea întreagă pe nimeni nu știu
Să'l doară durerea ce-am strâns —
— Când noaptea din crestele sure
Coboară, eu singur, târziu
Dormi-voi pe drum de pădure.

Acolo sânt singur și mi sânt
Copacii pădurii prieteni
Acolo cu trupul, cu sufletul cânt
Doiniri fremătate de cefini
În mine puterile cresc
Și'n doină cu bunii prieteni
Natura o preamăresc.

Ci dorul m'aduce 'napoi,
Căci dorului nu-i sânt stăpân.
— M'aduce, vaj, oameni iar dorul de voi
Să mi tremure gândul păgân,
Să mi sângere, lumea să mi mintă
Și volbura lunei s'o 'ngân
De-a-pururea fără de jintă.

Mă'n torn și nu am niciun crez
Și gândul spre Cer nu se sue,
Mă'n torn să urăsc, să iubesc, să 'nsetez,
Să stărui în tină atunci când visez
Și sufletul pururi să mi spue:
Cum stăruie veșnicul chin,
Cu mine cum nimenia nu-e
Și'n lume cum sânt tot strein.

EUGEN VICTOR

Inscripții pe lespezi de ceară

Din povestea nopților trecute zugrăvesc zilele ce vin și soarele îl îmbracă cu chip de lună.

În iarba câmpului mă afund să am cerul mai aproape, răsfrânt în cristalele de păpădie.

Stelele le strâng în palmă cu foșnet de licurici și cânt cu brotăceii fluturilor ce dorm în corăbii bătute cu fire de soare.

Spre inserare, din havuzul ochilor mei se adapă tulpinile oboseite de lumină și ascult greerii răzând de păcăjenii ce vor să împletească năvodul lor cu fulgi de păpădie...

— Să poată strânge lângă ei tot cerul! —
...și atunci licuricii nu mai vin și apele havuzului se ascund...

LIBERALLE NETTO

forte și le scoate într'un album intitulat: Costumes de la Hongrie et des provinces Danubiennes, Dalmatie, Monténégro, Croatie, Slavonie, Frontières Militaires. Dessinés d'après nature & gravé à l'eau forte par Théodor Valerio, avec un notice par Henri Vuagneux, Paris 1857. Albumul are 72 de planșe, dar cele pri-

vitoare la țara noastră sunt cele amintite mai sus și sunt reproduse în album.

Mai sunt o serie de desene nereproduse în altă parte și se găsesc în colecția Școlii de Arte Frumoase de la Paris descoperite de curând de d. C. I. Karadja. D-sa a scos fotografii de pe acele aquarele și le-a dăruit Academiei Române la 8 Ianuarie 1926, — 10 fotografii, 1 aquarelă și 1 desen în creion. —

Pentru completarea desenurilor lui Valerio și spre a avea copii în colorii de pe acele desene Academia Română își procură prin o foarte bună desenatoare,

Femei din Giurgiu. Flăcău din București și 5 ciobani.

Din observarea descoperirilor lui Valerio se vede că are un mare talent, subiectele sunt superbe în mișcarea lor și admirabil tratate, costumele și înfățișarea foarte exacte, exemplu: femeia româncă din satul Tunari, femeia din Giurgiu, Flăcău din București, perechea din Lugoj și ciobanii, toate acestea sunt arătate cu trăsături fine și distinse și cu seninătatea răspândită pe față.

IOAN C. BĂCILĂ

Pictorul Holbein se închise într-o zi în atelierul său pentru a picta o doamnă care nu voia, să fie cunoscută. Tocmai atunci veni la el unul din cei mai de seamă seniorii englezi și insistă să fie lăsat înăuntru. Mai întâiu Holbein se scuza politicos, că nu-l poate primi; dar seniorul acela socotea, că toate trebuiau să cedeze în fața rangului și nobleței sale și căută să intre cu forța. Holbein care avea o fire cam iute, aruncă pe „lordul” din capul scării, apoi sărind pe o fereastră și alergând, se aruncă la picioarele lui Henric VIII rugându-l să se indure de el.

După câteva minute sosi și nobilul ofensat.

— Sire, zise el, viu să-mi faceți dreptate!

Henric VIII încercă să-l potolească. Seniorul însă se infurie și ridică glasul mai tare decum se cuvenea față de regele său. Atunci regele îi strigă:

— Taci, taci! Și vei plăti cu viața de vei atinge pe pictorul meu. Deosebirea între voi doi e cu adevărat prea mare! Din șapte țărani pot îndată să fac șapte conți ca d-ta; dar din șapte conți cum ești d-ta, nu voi putea niciodată, să fac un Holbein!

*

Leonida, fu vestit de un soldat că dușmanii sunt aproape. Leonida răspunse:

— Dacă ei sunt aproape de noi, și noi suntem aproape de ei!

Clemenceau, vizita în timpul războiului statul major al generalului Petain de lângă Verdun. La masă „tigrul” povesti că nici odată nu se simte bine peste zi, dacă dimineața când se scoală n'a mâncat obișnuita lui supă. Un comensan îl întrebă:

— Dar când vă sculați domnule președinte?

— Cam pe la 4 dimineața.

— Atunci bucătarul d-voastră trebuie să se scoale pe la miezul nopții?

— Nu-i nevoie — răspunse Clemenceau pe un ton foarte firesc, Seara îl pun să-mi umple termos-ul cu supă fierbinte, peste noapte în picioarele pe sticlă de mi le încălzesc și dimineața nu trebuie decât să torn conținutul sticlei într-o farfurie.

Se zice, că din acea zi nu s'a mai servit supă la masa generalului Petain.

Victor Emanuel III, regele Italiei, iubia simplitatea și adeseori ieșea să se plimbe fără suită.

Trecând într-o zi pe un câmp văzu o femeie care mulgea o vacă. I se făcu poftă de un pahar cu lapte și ceru femeii.

— Nu vă pot da din asta, răspunse femeia, dar dacă voiți să-mi păziți puțin vaca, mă duc să vă aduc de acasă.

Regele primi bucurios. Când femeia se întoarse, el o întrebă:

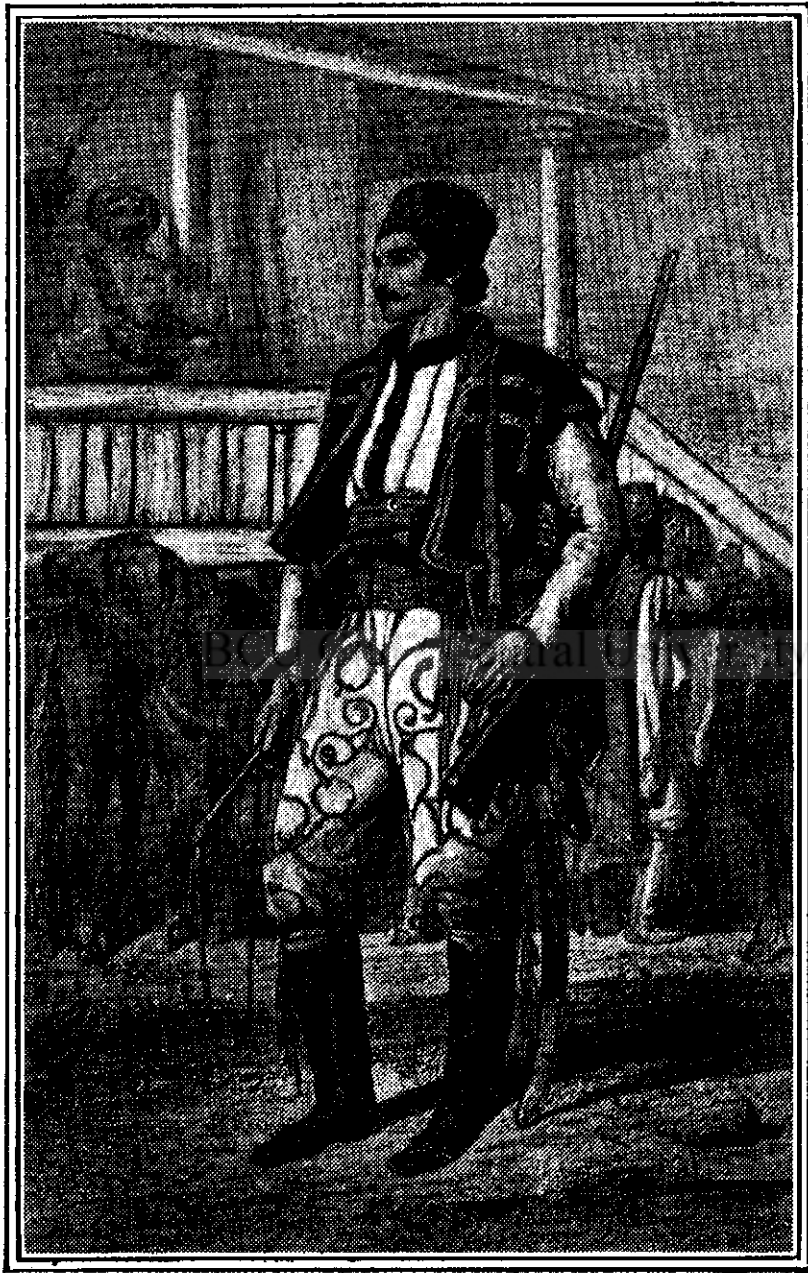
— De ce ești singură? Unde e restul familiei d-tale?

— O, ei s'au dus să-și piardă vremea ca să-l vadă pe rege.

Regele își destăinuie identitatea și plecă zicând:

— Vezi mătușică, mai în câștig ești d-ta, că n'ai plecat dela lucru!

RUD. A. KNAPP,

THEODORE VALERIO: DOROBANȚ DE SATE
Din colecția de stampe a Academiei Române

o elevă a Școlii de Arte Frumoase din Paris, Domnișoara Pauvert, 11 aquarele și 5 desene în creion.

Tot în acest an d. G. Oprescu, de la Geneva, dăruiește Academiei Române 11 fotografii colorate după aquarelele lui Valerio aflate la Școala de Arte Frumoase din Paris.

Ele sunt: Țăran român de lângă Oradia Mare, Muzicant de lângă Arad, ofițer croat (În 1854 Principatele Române fiind ocupate de Austriaci, printre soldați erau și croați și atunci Valerio îl desenează), Țărani români de lângă Lugoj (femei și bărbat în costumul lor foarte pitoresc),

BIBLIOGRAFIE

Charles Le Blanc, Manuel de l'amateur d'estampes. Paris 1863.

Ioan C. Băcilă, Pictori francezi prin țara noastră 1828—1856. Biblioteca „Astra” nr. 8 Sibiu 1923. Editura „Asociațiunii”.

Constantin I. Karadja, Tipuri românești inedite, desenate de Valerio. În Arhivele Olteniei” anul IV nr. 21—22 Sept.—Dec. pag. 378—379.

Colecția de Stampe a Academiei Române. Théodor Valerio.

— „Chilimuri oltenești“ —

Din munți coboară Primăvara

Din Iainici, Turnu-Roșu și Căineni
coboară Primăvara pe bușteni...

Din vârfuri, din bârloagele de urs,
pe 'ntăiele șuvoaie 'n râpi a curs...

Iși clocoti, prin văgăuni, vultoare,
și fierse cu bulboane mari de soare...

A îmbrăcat cu soare jnepii 'n straic,
șipând în roși de mori și 'n fierăstraie.

S'a repezit, apoi, pe Lotrioara
și-au chiotit plutașii: Primăvara!

...Azi din omătul meilor priorii,
beau Primăvara 'n ape, căpriorii...

RADU GYR.

...Din câmp spre munți se uită lung, oierul, —
Pe iezături, — departe, — gem zăgazuri,
iar iazurile-s limpezi cum e cerul
și cerul arc limpezimii de iazuri...

...Cu uliul ce se 'nalță de pe pise,
știu vestea Primăverii dusă 'n plise,
ca o mlădiță verde de copac,
spre șes, spre Dolj, spre zări ce se desfac...

Și 'n cioc de șoim, ori peste roși cu sunet,
Și pe butuci, sau pe puhoie 'n tunet,
de-avalma, Primăvara fărăi 'ntoarsă,
din munte 'n câmp, ca hoardele se varsă!

...Și 'n timp ce curge 'n șesuri fără frâu,
și toți ciobanii — noaptea — văd în râu

cum lin se duce, ca la o chemare,
infăia lună, ca 'ntr'un hazm de mare, —

Eu, voi rămâne 'n munți, cu căprioara,
cu brațele deschise — o troiță —
ca să-mi întâmpin — ca pe-o răzmeriță —
și Primăvara mea, pe Lotrioara!...

RADU GYR.

Femeia
și Sfinxul

În numărul din luna Ianuarie anul acesta al Revistei Convorbiri Literare, distinsul scriitor d. C. Gane, are o frumoasă și evocatoare descriere a Egiptului, oprindu-se desigur în fața uneia din cele 7 minuni ale antichității, în fața Piramidelor și apoi a Sfinxului — mărturie neperitoare a unor timpuri mari de mult apuse.

Sfinxul sau cum îi zic arabii — Abu-El-Hull, le pére de la terreur — a dat o puternică zguduire sufletescă d-lui Gane și l-a determinat să aștearnă 'n câteva linii măestre, trăsăturile caracteristice ale „Colosului acela proptit în arhaicul pustiu nisipos, care îl dușmănește și-l surpă, dar nu-l poate înghiți“.

D. Gane vede în privirea și zâmbetul acestei uriașe opere a necunoscutului sculptor egiptean o împreunare de bunăătate și de răutate. „E neînțeles de tainic — spune d-sa — nu fiindcă zâmbeste supraomenește de nepăsător, dar fiindcă se uită atât de ciudat de-ți vine să îngenuchii în fața bunătății și să fugi în lume de groaza ce-ți pricinuește“.

Acum întrebarea — de ce spun toate acestea?

Ca să-mi exprim o admirare și un regret.

Admirare pentru zugrăvirea așa de însuflețită a Uriașului din pustiiul Gisehului.

Regretul — că d. Gane nu s'a oprit cu această emoțională descriere în fața Sfinxului.

Așa fiind d-sa a trebuit să se întoarcă în țară. Fatalitatea care ne poartă pe toți pe placul ei și desigur și pe d. Gane, și care cred că i-a dat prilej să ducă descrierea lui Abu-El-Hull până în inima Bucureștiului, face să întâlnească în Alexandria un hamal sgrăbulit supt de foame și de oboseală. În această „schimonositură de hamal levantin“ a recunoscut d. Gane pe un elegant tânăr bucureștean. La surprinderea și la întrebarea ce i-a pus-o: „Cum de ai ajuns aici?“ „Hamalul a răspuns „E atât de simplu“ — „Femeia“.

Trec mai departe fiindcă d. Gane a trebuit să-și continue călătoria. Ajungând în București — într'o seară la un bal „în vârtejul unui fox-trott“ apoi „înmădiată în valuri de tango argentin“ întâlnește o femeie învăluită în o rochie scumpă — împodobită cu juvaere „cât averea unei munci de o viață a zeci de oameni nevoiași“. Era frivolă creatură ce transformase pe tânărul și elegantul bucureștean — în zdrențurosul hamal din Alexandria și în al cărei zâmbet d. Gane înfăli „senina nepăsare a celuiilalt zâmbet al lui Abu-El-Hull“.

„Mi-a fulgerat atunci în minte — spune d-sa — oare nu cumva necunoscutul sculptor egiptean, când a cioplit sfinxul cu ochi răi și buni, în fața cărora îți vine să fugi în lume sau să îngenuchii, nu cumva s'a gândit să facă din piatră nu chip de Dumnezeu ci Simbolul femeiei?“

Aci am vrut să ajung. Pentru cine a citit — Convorbiri literare — nu era nevoie, de atâta introducere.

Deci — după comparația — distinsului scriitor sfinxul cel binefăcător de bun întâi, apoi cu privirea întunecată, severă în care licăresc scânteii de răutate fulgerând a groază — este Simbolul femeiei.

De ce? Fiindcă în zâmbetul de nepăsare al femeiei, ce purta în inima ei

nenorocirea hamalului din Alexandria, — d-sa a descoperit celălalt zâmbet „supraomenesc de nepăsător“ eternizat în clipele lui Abu-El-Hull.

Dar să-mi permită d. Gane — s'a ostenit d-sa vreodată să apropie ocalaltă stipulație? a tânărului elegant, care prins de amețitoarele acorduri ale aceluiași fox-trott, — zâmbea în legăna-re-a dansului, — cu aceeași senină nepăsare, — iar departe — nu în Alexandria — într'un pat de spital își plângea suferința o femeie sau în vreo odăie sărăcăcioasă, o mamă sta aplecată asupra pruncului gata să se prăpădească de cumplită mizerie? Victime ale acestui tânăr elegant.

Care din aceste exemple sunt mai multe? A hamalului din Alexandria sau a femeiei din spital? Ori a mamei nenorocite și părăsite?

Intreb pe d. Gane — A cui nepăsare simbolizează acum Sfinxul?

Adevărul este, după modesta mea judecată, — cu toate că n'am fost așa de fericită ca d. Gane, să mă sfășie în plin deșert privirea sfinxului — că necunoscutul sculptor egiptean a pecetluit prin uriașa putere a geniului său pe fața măcinată de vremuri — eternele două principii — Binele și Răul, — Principii ce cuprind în ele firea toată, îmbrățișând dar — și pe femeie ca și pe bărbat.

Suntem totuși recunoscătoare d. lui Gane, care în această bizară comparație ne a asemuit cu Sfinxul; de vreme ce, înainte de a-i apare în Alexandria acel hamal, ce mi-a dat o scurtă emoție, crezând că e vorba de d. Panait Istrati — d. Gane consideră sfinxul ca o alegorie „fiindcă — spune d-sa — cum stă el cu fața la răsărit și spatele la apus, dinainte pământul roditor al Nilului — și dinnapoi nesfârșitul desert al Saharei, înseamnă o nesocotire a greutăților pământene, înseamnă că menirea noastră este avântul spre lumină, spre muncă spre viață.

Așa este — distinsă domn — acum ne lămurim. În privirea sfinxului, în zâmbetul lui — trebuia să vedeți nu zâmbetul de nepăsare al femeiei, ci avântul spre lumină — spre muncă, — spre viață, al tuturor — al bărbatului ca și al femeiei, — și atunci cu drept cuvânt necunoscutul sculptor egiptean — când a copleșit sfinxul s'o fi gândit să facă din piatră nu chip de Dumnezeu, ci simbolul omenirii.

MARCELLA NICOLAU

Necessitas-Vis-Libertas

Un basso-relief

de IVAN TURGHENIEFF

O bătrână înaltă, osoasă, cu fața bronzată, privirea fixă și tâmpită înaintea cu pași mari; cu mâna-i uscată îmbrâncește înainte o altă femeie.

Aceasta e înaltă, trupeșă, are mușchi de Hercule și un căpușor pe o ceafă de taur; e oarbă. Ea îmbrâncește înainte o fetiță subțirică.

Singură, această fetiță are ochii limpezi, ea se împotrivesc, se dă înapoi, ridică mâinele ei albe și frumoase. Nu vrea să se supună, nu vrea să meargă încotro o îmbrâncesc ele. Și cu toate acestea trebuie s'asculte; trebuie să meargă.

Necessitas-Vis-Libertas...
Cine vrea, să le traducă!
Maiu, 1878.

(în românește de) RUD. A. KNAPP

Conceptul estetic al lui Auguste Comte

Părintele sociologiei, creatorul pozitivismului, Auguste Comte n'a fost deloc numai un spirit strict științific, ci și un spirit poetic, dacă putem spune așa. Teoria sa a evoluției mentalității umane prin cele trei stadii, teologic-pregătitoare, metafizic-tranzitorie și pozitivist-definitivă, are foarte puțin element științific în ea și în schimb foarte multă fantezie poetică, foarte mare tendință, către o arbitrară arhitectonică literară. Teoria nu e de domeniul științei, pentru că nu e general confirmată de studiul faptelor sociale. Ea are însă toată înfățișarea unei construcții arbitrare, ieșită, mai repede, din fantezia unei minți, fertile în imaginație, decât din disciplina unei cugetări strict pozitive. Comte a fost un caz ciudat de auto-sugestionare. El s'a pretins un spirit pozitiv. Până într'atâta încât, dacă se îmbolnăvea, se considera decăzut din starea normală (pozitivă), în starea maladivă (metafizică!).

În linii generale, a fost în volumele „Filosofiei pozitive“.

În opera sa de sinteză însă, Comte și-a revelat adevărata natură a firii sale: romantică, iar nu realistă, practică iar nu pozitivistă!

Aprigul pozitivist de mai înainte, devine, în cele patru volume ale „Politicii pozitive“, un spirit religios, pur și simplu.

Ajunge la divinizarea Umanității, la stabilirea unui nou cult, al unei noi religii: religia iubirii, cultul umanității!

Aceste concluzii surprinzătoare, Gremplovicz ne arată că sunt, din potrivă normale, dat fiind „conceptul fals despre umanitate“, pe care și l-a făcut Comte. Mai precis, pe care și l-a împrumutat Comte. „Cauza acestei erori, scrie Gremplovicz, nu este alta decât „admirabilul aforism“ al lui Pascal: „Întreaga succesiune a

oamenilor în decursul secolilor. Trebuie considerată ca un singur om, care viețuiește continuu“... Această metaforă a fost funestă pentru conceptul științific al lui Comte. Ea i-a ocazionat acel vestit concept, esențial simplist, al evoluției umanității..

Și cum e firesc elevii au exagerat ceea ce era funest în Comte, și au elogiât concluziile lui religioase. Se știe, înainte de război, discipolii lui Comte se adunau la mormântul său, în comemorări anuale, unde preamăreau defectul teoriei sale.

Astfel în 1907, d. Grimanelli, în discursul său afirmă sentențios justetea concluziilor lui Comte, pentru că problema vremii sale ca și problema vremii noastre este... religioasă! Iar d. Delbet exclamă, patetic, după o cercetare amănunțită: „...je bénis la mémoire du fondateur de la Religion de l'Humanité!“

Singur Edward Caird a remarcat, cu brutalitate necesară și amenajamente inutile, contradicția de bază din filosofia lui Comte. (Pentru detalii vezi: „Revue internationale de Sociologie“, anul 1907, lunile Ianuarie și Noembrie).

Și astfel se face că prin acest dualism, răsărit din dualitatea firii sale se explică preocupările estetice (deci subiective!), pe cari le găsim, cu deosebire, în volumul al șaselea al „Filosofiei pozitive“, unde să nu uităm, vorbește încă pozitivistul Comte. Să le enunțăm pe scurt, pentru că tot pe scurt sunt și ele dezvoltate de autorul lor. Comte începe prin a constata că ordinul temporal și ordinul spiritual corespund vieții active și vieții speculative. Sistemul pur speculativ se divide în alte două sisteme, unul cu caracter estetic, altul cu caracter științific. Prin combinarea rațională a acestor două descompuneri succesive se ajunge la împărțirea sistema-

O. BRIESE : PEISAJ

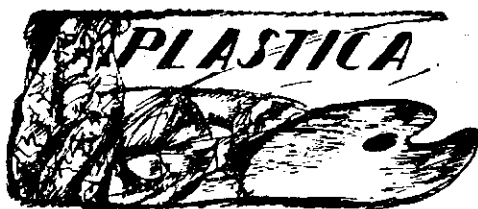
tică a ansamblului ierarhiei pozitive proprii civilizației moderne, în trei ordine fundamentale: ordianul industrial sau practic, ordinul estetic sau poetic și ordinul științific sau politic.

Acestea corespund la trei aspecte generale, sub care omul privește pozitiv, fie ce obiect, succesiv considerat ca bun, ca frumos și ca drept. (I-deea aceasta o va populariza vulgar, mai târziu, Emile Faguet în cartea „La demission de la morale“). Din aceasta rezultă un lucru foarte important: că viața mentală este sub exorbitanta preponderență a vieții afective. (Aci Comte se întâlnește cu Spencer, care are această constatare drept bază a sistemului său psihologic). Infelegem acuma, după ce am văzut comunitatea de origină — afectivă — a spiritului speculativ a-firmația pe care ne-o face Comte: „Filosofia sociologică pozitivistă, în-lăturând pe viitor ori și ce intermediu supra-uman, va stabili între punctul de vedere estetic și punctul de vedere științific, o irevocabilă armonie“. Ar fi putut adăuga Comte: și între spiritul moralist-practic! „Adevăratul geniu artistic — scrie mai departe, sentențios, Comte — va trebui să cânte minunile omului, cucerirea naturii, miracolele sociabilității; el se va găsi, pe viitor, sub activa impulsivune a spiritului pozitiv — sursă fecundă de inspirațiuni noi și puternice“. Și Comte termină arătând că spiritul pozitiv va da artei o destinație eminentamente socială.

Acestea sunt, în largi trăsături, opiniile estetice ale părintelui Sociologiei. Cum era de așteptat, el privește problema din punct de vedere social. Adevăratul merit al lui Comte constă, în deosebi, în faptul că a pus origina spiritului speculativ — deci implicit și origina artei în societate, nu în om, în realitatea spirituală a societății, care pentru primitivi era o realitate spirituală religioasă).

Din punct de vedere estetic, Comte recunoaște, ca punct de plecare a operei de artă subiectivitatea și mărturisese dorința de a-i da o finalitate socială. Iar din punct de vedere sociologic, cazul Comte repetă cazul Saint-Simon — iubitul său maestru: tortura între credință și știință, lupta între spiritul religios și spiritul pozitiv, cu triumful celui dintâi!

N. N. MATHEESCU

UN DEBUT LA „SALON“

(Instantanee din lumea artistică a tinerii republicii sud-americane — Stancaterra)

I

Scoborînd din tramway, doamna general Filomela Thanasone crezu că bordura trotuarului e de gumilastic; nici odată, în cele cincizeci de roze ale vieții d-sale, nu călcase așa de sprinten.

Deschise porțile de fier a locuinții, cu înfrigurarea unei minore — după prima aventură. Degetul înmănușat, ciocăni nerăbdător în fereastra ușii dela intrare.

D. general în persoană — și în bretele — sări să deschidă, după ce mai întâi privi precaut prin ochiul păunului, brodat de do-na Filomela înseși, pe câmpul immaculat al perdeluței.

— Ei? ... întrebă generalul, în șoaptă mare.

— Să primum...

— Toate cinci?

— Așa!... de unde!... numai una. Pe cele mai bune le-a respins.

— Mărsăvic!...

— Canalii... dragă!...

— Și geloși!... vai!... nu-ți închipui!... și lași!... au judecat lucrurile cu ușa închisă. Nimeni n'a putut pătrunde la ei. Să-i fi auzit cum judecau!... Tot ce era superb, găseau să-i porcărie — tot ce era porcărie, ziceau că-ă superb.

— Ignoranți!...

— Și ce vorbe, dragă!... Ce creștere!... Ce lipsă de bună cuviință!... Neamuri de slugi!...

— Adevărat!... și când s'a dat rezultatul?

— Ce să se dea! De-abea peste vre-o câteva zile dacă l'or afixa!...

— Atunci cine ți-a spus că nu s'au primit toate?

— Ai răbdare. Cum am văzut că nu se poate pătrunde la ei, mi-am căutat un scaun și m'am așezat în vestibul, lângă ușa lor — așa ca din întâmplare.

— Se auzea tot?

— Tare puțin. Dar mi-am lipit urechea de gaura broaștei și am ascultat — ca în telefon.

— Ingenios!

— Sigur!

— Ei?...

— A fost nostim. Intr'un târziu lămurise numele meu. Cineva striga: „Filomela Thanasone — cinci bucăți!“ Apoi nimic, nici o șoaptă. Pe semne priveau. În mine: inima cât un purice. Aștept tremurând. Deodată un răs general. Dracu știe de ce râdeau?!. Pe urmă unul zise, răgușit: „Respinse!“ Apoi altul: „respinse!“... și tot așa la rând, unul după altul: „respinse!“... „respinse!“... „respinse!“... Ah! Dumnezeule!... îmi venea să turbez!... Ticăloșii!...

Și deodată, am simțit că parcă se topește scaunul sub mine... și că mă scufunda, mă scufund într'o baltă adâncă — și caldă... Uite-așa... uite-așa...

(Doamna general dă ochii peste cap și se blegește inestetic, pe scaun. D. general se repede, o susține de subțiori, o pupă în ureche, lângă cercel...)

— Filomelo, draga mea!

— Ah! a fost teribil!... Și-mi zic: nu-i

frumos să leșin pe vestibul. De frică să nu mă prăbușesc, apuc zdravăn de ivărul ușii... Și ușa se deschide!... Cineva din Juriu — (vai! eram așa de emoționată că nu-mi mai aduc aminte de mutra aceea!) — iese repede, mă susține, mă asistă, îmi dă nițică odocolon pe la nas, mă întrebă, speriat, ce am, Eu, slăbită, extenuată, anemică... nu eram în stare să-i răspund. De-abea putui să-i șoptesc: „... Mercei!... Rusine să vă fie“ la toți!... Nici un pic de cavalerm pentru o doamnă... Meren respinsă dela Salon, respinsă, respinsă, respinsă... de patru ani necontenit respinsă!... E oribil! Dar v'am trimis cinci tablouri, din cele mai splendide... și n'ați găsit de cuviință să-mi primiți măcar unul... bar'm pe cel mai mic... unul singur... Oribili sunteți...!... Și răi la suflet... fără un pic de amabilitate, care ar putea evita o nenorocire... fatală... căci nu mai pot suporta... Destinul meu, toată tinerețea mea închinată artei... Ah!... și i-am zis... și i-am zis... și l'am înfruntat — de se roșese băatul și tremura, că mi-a cerut scuze!...

— Foarte frumos, asta!

— ... da!... și mi-a spus: „Madame, zice, nu vă tulburați în halul asta... e păcat!... Poate a fost o eroare...“

— Eroare, hai?!...

— Șarlatanii!...

— Zice: „... o eroare, care s'ar putea repara, încă, la dv... nu pierdeți răbdarea... o clipă... așteptați două secunde“... — Ei?

— Am așteptat cinci minute — și s'a reîntors, la moment, cu răspunsul: Juriul îmi primise Irișii albi.

— Ori cât de târziu meritul se impune... ca undelemnul la suprafața apei!...

(Domnul general își ajustează grav bretelele — și depune un sărut solemn pe fruntea Doamnei Filomela).

— Ah!... Thanasone dragă, cât am suferit!... cât am suferit!...

— Nu-i nimic. Acum s'a terminat: ala jacta est. În artă ca și în război, chi ri leo dernier, ri mio... Diseară — după cinema — trecem pela maioreasă... așa ca chestie!...

— Ea, de frică, nici n'a trimis anul ăsta la Salon.

— Poi se putea: cu un juriu așa de sever!

— Ha, ha, ha!... când o afla de reușita mea, are să facă un cap... saraca!

— Cum „saraca“... macher!... n'ai văzut ce băzgălituri comite?

— Adevărat: oribile!

A doua zi chiar, marile cotidiene sud-americane, tipăreau cu litere mășcate următoarea informație artistică:

„Aflăm cu o vic plăcere că Juriul „Salonului Oficial“ — excesiv de sever anul acesta — a acceptat cu unanimitate de voturi unica pânză trimisă de marea noastră artistă Filomela Thanasone — reprezentând niște splendide „Iriși albi“ care vor însemna pentru publicul fin centrul de atracție al expoziției acesteia, unde și-au dat întâlnire toate marile talente ale tinerii noastre republici.“

„Nu ne îndoim să același Juriu, care a știut să aprecieze cu atât entuziasm pe marea noastră artistă, va fi consecvent până la sfârșit și nu va lăsa să treacă nepremiată superba pânză a doamnei Filomela Thanasone, care ar face cinste ori cărui mare muzeu continental — ca să nu mai pomenim de ale noastre, încă așa de sărace în opere de adevărată și înaltă artă“...“

N. N. TONITZA

Ce-a scris Emil Gârleanu?

I. GENERALITAȚI

Studiul bibliografic asupra vigurosului prozator Emil Gârleanu, fără a fi cu desăvârșire complet, e desigur cel mai întreg și mai sistematizat dintre cele publicate, în legătură cu acest scriitor, până acum la noi. Piedici numeroase n- s'au pus în cale și — în primul loc — faptul de a ne fi oprit la un nume prea decurând plecat dintre noi fără să fi avut măcar răgazul să-și definească și publice unele opere. Să mai adăug, oare că întreaga activitate, ziaristică și de adnotator a lui Gârleanu, a rămas nu numai împărșiată, dar, de cele mai multe ori, nesemnată? Sunt dificultăți pe care oricine se interesează de asemenea cercetări le va recunoaște îndreptățite, nu în măsură însă să ne îngăduie continuarea tăcerii vinovate de până acum.

Cu aceste îngrădiri, iată ce-am putut spicu despre opera tipărită a lui Gârleanu care, atâta câtă ne-a căzut sub ochi, se împarte în: **originale și traduceri.**

Natural că vom da precădere originalilor, nu numai din cauză că aceasta a fi urmarca logică a diviziunii de mai sus, dar mai cu seamă pentru că după etc, după aceste prețioase mărgăritare, poate fi cunoscută și apreciată, în justa ei lumină și valoare, una dintre cele mai poetice personalități ale nuvelisticii române.

Rămânând, așa dar — între propriile creațiuni ale lui Gârleanu — le vom înțelege mai lesne divizându-le, la rândul, în

originale
poetice și de idei

socotind—în prima grupă—schifa, novela, amintirea și fragmentul descriptiv, în cealaltă numai studiile, prefețele, articolele și simplele însemnări. E o împărșire de valoare care ne pune în față, din capul locului, doi mănători ai condeiului cu numele de Gârleanu: unul poet, deci: artist, însuflețitor al trecutului patriarhal și eroic, cântăreț al naturii, și al găzelor, altul prozatorul, al scriitorului viguros care știe când să reflecteze până la duioșie, când să urmărească, deaproape cu sânge rece diferitele probleme culturale, literare, naționale sau numai în legătură cu momentul. Hotărât: amândoi deopotrivă de desăvârșiți, cel dintâi însă superior, fiind prin înseși natura și valabilitatea creațiunii sale, pe cea mai înaltă treaptă a manifestărilor scrise. Să mai adăug oare că opera poetică a fost singura care l-a ridicat pe Gârleanu, fixându-l pentru totdeauna în cartea de aur a sufletului românesc? Și încă: să mai notez (lucru care i s'a întâmplat cam la fel lui Caragiale, autor al unor remarcabile schițe de proză) că această operă, cu peccata artei, atât de sănătos imprimată, a întunecat o aproape complet pe cealaltă, atât de prețioasă totuși? sunt adevăruri prea elementare pe care cercetarea de față nu vrea decât să le readucă, fiind însuflețită de spiritul unei juste valorificări a tuturor laturilor puterilor scriitor.

Iată din ce cauză dăm cadrul cel mai întins acestei cercetări care, intrând în enumerarea rigidă a operei poetice va trebui s'o premergă de o nouă și deastădată nevănuită subdiviziune (pentru Gârleanu, bineînțeles) în:

1. Versuri și

2. Neversuri — spre a nu ne folosi de cealaltă denumire, proză — pe care o rezervăm, cu toată dreptatea, celorlalte categorii de originale.

Și totuși tabloul simpatic al activității literare a lui Emil Gârleanu, e departe de a fi terminat. Entuziasmul lui neajmărit (să nu se uite că el, împreună cu ministrul C. C. Arion au definitivat S. S. R.) și — poate — nevoia l-a îndrumat spre atâtea secretariate de redacție în care a dus greul, asigurând nu numai existența, dar expedițiunea și bunul mers al atâtor publicațiuni epocale, muncă nu pe atât grea, istovitoare, cât mai ales ingrată: niciodată nimeni nu va putea îngrădi contribuțiunea sufletească nemăsurată pe care și inima, dar și mâna lui Gârleanu au adus-o în aceste redacții care pe-atunci — nu aveau nimic din fastul unor palate proprii de ale publicațiilor din ultimul timp. O simplă cămărușă întunecată, în care dacă erai mai răsărit trebuia să te înclini, adăpostia sufletele mari, însetate de lumină, de adevăr și de frumos ale muncitorilor redactori. E fără îndoială chestiunea cea mai delicată. Departe de a o rezolva ofer numai unele indicii: ea redactor a funcționat Gârleanu la: *Arhiva* din Iași (1900, 1901, 1902); *Făt-Frumos* din Bârlad (1904, 1905, 1909);

Neamul românesc din București — la început;

Convorbiri (critice) din București (1907, 1908, 1909, 1910);

Biblioteca enciclopedică Socec din București — atât cât a apărut; în fine la

Proză din care el a scos câteva numere la Craiova, înainte de a muri.

Or mai fi altele? Poate. Poate: *Falanșă literară și artistică*, *Semănătorul*, *Paloda literară* dela Bârlad și câte altele, în legătură cu care însă nu avem dovezi suficiente încă.

PAUL I. PAPADOPOL

11 Iulie, 1714: Dimitrie Cantemir a fost ales membru al Academiei din Berlin.

1845: S'a născut în Focșani junimistul Teodor Christodulo.

12 Iulie, 1887: A murit Florian Aron. 1892: A murit în Paris marele artist Grigore Manolescu.

1905: A murit Gh. Popovici jurist și istoric bucovinean, cunoscut în literatură sub pseudonimul T. Robeanu.

13 Iulie, 1865: S'a născut în București poetul Alexandru Obedenaru.

15 Iulie, 1851: S'a născut în Iași junimistul Titus Istrati.

1890: A murit în Iași Leon C. Ne-gruzi.

16 Iulie, 1838: S'a născut în Iași junimistul Jean Buicliu.

Calistrat Hogaș

SPICUIRI BIBLIOGRAFICE

A. — OPERA, EDIȚII :

1) „*Asachi*” revistă științifică literară. Piatra Neamt, 10 Aprilie 1881—10 Februarie 1885. Comitetul de redacție: Dr. D. Cantemir, I. Negre, Vict. Dogariu, L. Radu și V. C. Buțureanu. Dela 10 Mai 1881 intră în comitetul de redacție și C. Hogaș.

2) *Amintire din o călătorie*, în „*Arhiva*”, Iași, anul IV, pag. 243, 384, 489, 603; anul V, pag. 61, 126, 301, 413, 487; anul XII, pag. 503 și anul XIII, pag. 43, 103, 444 și 511.

3) *Legenda Lăcrămioarei*, versuri în „*Munca*”, Piatra Neamt, I (1904), pag. 60.

4) *Raiul și Iadul*, poezie, în „*Revista literară*”, 10 Iulie 1894.

5) Prefață la conferința lui M. V. Coteanu „*Fapte nu vorbe*”, Iași, 1901.

6) *Petrecerile la țară*, din conferințele societății universitare, în „*Arhiva*”, Iași, anul XII, pag. 193 și urm.

7) *În munții Neamțului* (Amintiri): *Floricea*, în „*Viața Românească*”, Iași, 1907, vol. IV (2), pag. 245 și urm.

8) *În munții Neamțului: Spre Schit*, în „*Viața Românească*”, Iași, 1907, vol. VI (2), pag. 41 și urm.

9) *În munții Neamțului: Părintele Ghermănuță*, în „*Viața Românească*”, Iași, 1908, vol. IX (4), pag. 26 și urm.

10) *În munții Neamțului: Singur*, în „*Viața Românească*”, Iași, 1909, vol. XII (2), pag. 153 și urm.

11) *În munții neamțului: La Tazlău*, în „*Viața Românească*”, Iași, 1909, vol. XIV (8), pag. 220 și urm.

12) *Cucoana Ionită Hristan*, în „*Viața Românească*”, Iași, 1910, vol. XVI (1), pag. 91 și urm.

13) *Cucoana Marieta*, în „*Viața Românească*”, Iași, 1910, vol. XVII (5) pag. 202 și urm.

14) *Părintele Iovinadie*, în „*Viața Românească*”, Iași 1910, vol. XVIII (8), pag. 225 și urm.

15) *Gheorghe Panu* (Amintiri răzlețe), în „*Viața Românească*”, Iași 1910, vol. XIX (11) pag. 261 și urm.

16) *Schite* în „*Viața Românească*”, Iași, 1912, vol. XXIV, pag. 5 și urm.

17) *Pe drumuri de munte*. Iași 1914. Editura „*Viața Românească*”.

18) *Scrisoare* (versuri) și *Ion Rusu* (proză), în P. Locusteanu, „*Umorul românesc*” Buc. 1915, pag. 342—351.

19) *Floricea*. Nuvele, Buc. (1916), (Bib. „*Căminul*” Nr. 23).

20) *Părintele Ghermănuță*. Nuvele. Buc. (1916), (Bib. „*Căminul*” Nr. 34).

21) *Cucoana Marieta*. Nuvele. Buc. (1916), (Bib. „*Căminul*” Nr. 5).

22) *În munții Neamțului*. Cu o prefață de M. Sadoveanu. Iași Edit. „*Viața Românească*”, 1921.

23) *Amintiri dintr'o călătorie*. Iași, Edit. „*Viața Românească*”, 1921.

CINEMATOGRAFUL

CINEMA CAPITOL: „*Când o prințesă iubește*” cu Norma Talmadge.

Deși extrem de banală — după cum singur titlul o spune — această eternă poveste în felul în care a fost realizată de First National Pictures sub conducerea d-lui Dimitrie Buchowetzky, a căpătat un ton proaspăt, viu, care o face foarte agreabilă. În special primul act e ireproșabil din toate punctele de vedere, mai cu seamă în ce privește maniera de a intra dintr'odată în subiect și înlănțuirea originală și totuși perfect logică a acțiunii.

În spre sfârșit scenaristul pare să se fi oboșit: culoarea nouă se șterge repede și sub ea apare tonul de melodramă. Totuși cu puțină bunăvoință poți să nu bagi de seamă acest ton.

Montarea dacă nu interesantă în tot cazul frumoasă și corectă. Interpretarea de asemenea.

P. Ig.

Buletin bibliografic săptămânal *)

Cinematograful

de AL.-SADI IONESCU

GRĂDINA CAPITOL. „L'ange des tenebres“ cu Ronald Colman și Vilma Banky.

1 FILOZOFIE. MORALĂ.

- Anatolia.** — Ce este spiritismul? (Teorie și practică). București, (Tip. Națională), 1926, 64 p. Lei 12.
- Büchner** (Ludvig). — Forță și materie. Istorie și filozofie naturală. Traducere de George B. Rareș. București, Sococ & Co., [1926], 127 p. Lei 40.
- Gala** (Dr. Leandro). — Evoluția și știința. Examinare critică sprijinită pe fapte. În românește cu învoirea autorului, de Arhimandrit Chesarie T. Păunescu. Huși, (Tip. Zanet Corlăteanu), 1926, 184 p. Lei 40.
- Marinescu** (Dr. G.). — Spiritism și metapsihism. București, Academia Română, 1926, 65 p.
- Nicolau** (C.). — Elemente de științe oculte. Câmpina, (Tip. Mihail S. Gheorghiu), [1926], 42 p. Fig. Lei 20.
- Tănăsescu** (Gh.). — Cultul eroilor în Școală și în Cazarmă. Edițiunea I. Constanța, Albania tip.-editoare, 1926. 13 p. Fig. Lei 10.

33 ECONOMIE POLITICĂ.

- Constantinescu** (Grigore N.). — Incercări asupra datelor fundamentale psihologice pentru o teorie a progresului economic. București, (Tip. Indreptarea), 1926, 168 p. Lei 150.
- Ioanțescu** (D. R.). — Legislația muncii în România. [București, (Impr. Statului), 1926], 24 p.
- Situation et organisation économique de la Roumanie en 1926.** [București, (Impr. de l'Etat), 1926], 169 p. + hartă + 6 pl.

61 MEDICINĂ. FARMACIE. MEDICINĂ VETERINARĂ.

- Blstriceanu** (Dr. I.). — Diatermia și diatermoterapia în medicina practică. București, (Tip. Richard Sergles), [1926], 6 p.
- Constantinescu** (Dr. M. I.). — Prevenirea și combaterea rațională a sifilisului. Povete pentru ambele sexe la toate vârstele. Ediția II-a revăzută și adăugită. Focșani, (Tip. Învățătorul Român), 1926, 62 p. Lei 15.
- Nicolau** (Dr. S.). — Problema sifilisului la noi și profilaxia acestei boale. Raport prezentat la al XXIX-lea Congres al Asociației Generale a Medicilor din România (Mai 1926). București, (Tip. Eminescu), [1926], 28 p. Lei 40.
- Petrescu** (Dr. G. Z.). — Adam Chenot (1721—1789). București, Academia Română, 1926, 11 p.
- Stroe** (Dr. M.). — Cum să se nutrească diabeticii? Retete potrivite de bucate pentru uzul suferințelor de zahăr. Diabetul și dietetica acestei boli. Cu o prefață de Dr. D. Ionescu. București, Sococ & Co., 1926, 152 p. Lei 100.
- Pamfil** (Dr. Gh. P.). — L'enseignement pharmaceutique à l'Université de Cluj (Învățământul farmaceutic la Universitatea din Cluj). Vălenii-de-Munte (Tip. Datina Românească), 1926, 14 p. Fig.
- Renard** (G.). — Le Droit, la Législation et la Déontologie dans l'Enseignement et Pratique de la Pharmacie (Dreptul, Legislația și Deontologia

în învățământul și practica Farmaciei, Vălenii-de-Munte, (Tip. Datina Românească), 1926, 13 p.

Spânul (Med. Vet. Petre). — Contribuțiuni la combaterea pestei porcine cu ser. București, (Tip. Bucovina), 1926, 17 p.

Spânul (Med. Vet. Petre). — Diagnosticul gestației la iapă pe cale vaginală. București, (Tip. Bucovina), 1926, 33 p. + 2 pl.

Stoicescu (Dr. G.). — Imunitatea vaccinală în cărbunele bacteridien (Antrax) (vaccinarea pe căile electivă — Besrodka — vaccinarea intradermică a 200 animale cu vaccin anticarbonos). București, (Tip. Bucovina), 1926, 20 p.

8 LITERATURĂ.

I. LITERATURĂ ROMÂNĂ.

Licea (Ioan). — Poetul P. Cerna. Cercetare critică. Cernăuți, (Tip. Mitropolul Silvestru), 1926, 43 p.

b) Teatru.

Constantinescu (Cetățeanu) (Alex.). — Haftăr judecat și executat de conștiință. Piesă într'un act în versuri. Râmnicu-Vâlcea (Tip. Matei Basarab), 1926, 21 p. Lei 12.

c) Roman. Nuvelă.

Niculescu (C.). — Leac contra cheliei. Nuvela umoristică. București, (Tip. Converbiri Literare), [1926], 79 p. Lei 10.

II. LITERATURĂ STRĂINĂ.

Komáromi János. — Régi legendék válogatott elbeszélések. Cluj, Nyom Minerva kiadása, 1926, 132 p. (Pásztortüz könyvtár 6 sz).

III. LITERATURĂ STRĂINĂ TRADUSĂ.

Naum (Teodor A.). — Varia. Traduceri în versuri. București, (Tip. Cultura), 1926 96 p. Lei 30.

Loti (P'erre). — Doamna Crizantema. Traducere de M. C. București, Cugățarea, S. Ciornei & P. C. Georgescu, [1926], 264 p. Lei 50.

Gorki (Maxim). — O spovedanie. Roman. Traducere de Ecaterina Tonitza. București, I. Brănișteanu, [1926], 205 p. Lei 55.

91 GEOGRAFIE. CALĂTORII.

Clopotel (Ion). — Două săptămâni în Cehoslovacia. Cluj, Editura Societatea de Măine, 1926, 31 p. Lei 50.

Petrovici (Ioan). — Raite prin țară. București, Ancora, S. Benvenisti & Co., [1926], 119 p. Lei 12. (Biblioteca Universală No. 130—131).

Simionescu (I.). — Lecturi geografice. E. Sate din România. București, Casa Școalelor, 1926, 142 p. Lei 20. (Biblioteca de popularizare a Științei No. 39).

Vălsan (G.). — Coasta de argint. București, (Tip. Sococ & Co.), 1926, 21 p. + 4 pl. Fig. Lei 40.

Vuia (R.). — Țara Hategului și regiunea Pădurenilor. Studiu antropogeografic și etnografic. Cluj, (Tip. Ardealul), 1926, 135 p. + 12 pl. + hartă. Fig. Lei 150.

Un pic de severitate în ceea ce privește alegerea procedeelelor din partea autorilor, mai multă atenție din partea regizorilor și ar fi fost un film minunat. Așa cum e prezentat „L'ange des tenebres“ — cu excepția ultimului act — e ca o piesă de Meré et comp. sau cum s'ar zice „correct, ridicule et charmant“. Ultimul act este admirabil, și în felul în care a fost conceput, în felul în care a fost realizat cu o grijă surprinzătoare în ceea ce privește detaliile, nuanțarea de analiză, ar produce aceeași impresie și pe scenă ca și pe ecran. A încerca a povesti sau a preciza în ce constă calitățile acestui act ar fi riscat căci ceea ce îl face admirabil este perfectă unitate, între atitudinea dată de scenariu, montare și interpretare, elemente cari prin extraordinar, în acest act sunt într'un perfect acord. Acest act răscumpără din plin restul filmului și merită să fie văzut.

P. IG.

DIN STRAINATATE

□ D. Albert Kahn a pus la dispoziția Universității din Paris, suma de 100.000 franci pentru o bursă de voiaj.

Ea va fi dată profesorilor de liceu sau membrilor învățământului superior, dar poate fi luată și de cineva care nu e în învățământ, cu condiția ca prin scrierile sau activitatea sa să contribuie la educația națională.

Voiajul nu se face pentru studierea unei anumite probleme ci pentru observație, pentru ca din compararea diferitelor moravuri și obiceiuri, profesorii francezi, crede fundatorul bursei, și-ar putea îndeplini mai bine misiunea lor de educatori.

Durata călătoriei va fi de 14 luni (dela începutul lunii August 1926 până la sfârșitul lunii Septembrie 1927) și va cuprinde în afară de Europa, America și țările Extremului-Orient.

Candidatul se obligă să nu fie în toată vremea aceasta corespondentul nici unui jurnal. Dar la înapoiere, va trebui să adreseze rectoratului Academiei din Paris o relatare a călătoriei sale, în manuscris sau tipărită, de cel puțin cincizeci de pagini. În fine bursierul va trebui să stea la dispoziția rectorului pentru a ține la Paris sau în provincie două sau trei conferințe asupra călătoriei sale.

Cândim că aceste obligații nu ar îndispune nici pe concurenții noștri la un problematic și irealizabil premiu românesc de voiaj.

□ În Bulgaria Sf. Sinod a hotărât să distribue anual trei premii: unui scriitor, unui compozitor și unui pictor pentru opere alcătuite în spirit religios. Distribuarea premiilor va fi făcută de către un comitet de specialiști în domeniul literelor, muzicii și picturii.

FUNDAȚIA CULTURALĂ PRINCIPELE CAROL

publică un tablou al activității ei dela 1922—1925. Este o lucrare de o minuțioasă compoziție și de o mare semnificație culturală, care ne obligă să revenim în numărul viitor.

MORMANTUL LUI ODOBESCU.

„din cimitirul Belu a fost vădnt. Pelerinajul unci școli de fete, în seama căreia se dăduse mormântul, s'a găsit în fața acestei sălbatice revelații. Ancheta pe care o anunță „Cuvântul“ ne va aduce destăinuri senzaționale.

* A se vedea tabloul clasificățiunii zecimale în numărul 1.

E C O U R I

REDAȚIONALE

□ „Pentru ce devenim sceptici?” ar fi titlul deceptiilor pe care ni le rezervă, cu nevinovăție sau premeditare, aparatul tehnic ce însoțește o publicație literară.

Ultimul nostru număr, pe care îl dorim un omagiu pentru marele și nefericitul pictor Ștefan Luchian, ne-a îndurerat pe noi, în primul rând iar scrisorile primite din public, ne-au înțesat remușcarca.

Am da expresie acestor voci și le-am îndreptat către Oficiul de hârtie dacă nu ne-ar fi teamă de glasul din pustiu și dacă n'am fi, de pe acum sceptici.

SERVICIU RELIGIOS

□ Vineri, 9 Iulie, la ora 11 și un sfert s'a oficiat un parastas la biserica Albă, pentru Duiliu Zamfirescu.

CONCURS DE POEZIE ROMĂNEASCĂ ÎN AMERICA

□ D. Ioan Lepa, redactorul revistei culturale *Orizontul* care apare în Detroit, Michigan, (2160 Scheridan Ave.) ne trimite o scrisoare anunțând instituirea unor premii pentru poezii românești cu caracter filozofic:

„Subiectele vor fi despre „creațiune”, „natură” și „imortalitate”. În aceste poeme se va cânta minunile și sublimitatea creațiunii; haosul primordial și armonia creațiunii; imensitatea și grandiozitatea universului; splendoarea naturii în diferitele ei aspecte; eternitatea și imortalitatea spiritului fie uman sau divin. Urmează ca aceste poeme să fie scrise mai mult din punct de vedere filozofic, fiind pătrunse de un spirit de optimism și încredere în destinele neamului omenesc, care înaintează spre ceva mai înalt — fiind spre perfecțiune. Poemele vor fi inedite și vor fi publicate întâi în „Orizontul”.

Poemele vor fi rimate; lungimea lor variind între 14—32 șire, cu un metru variabil după plăcerea poetului.

Premiul I va fi de lei 5000; al doilea de lei 2000; al treilea de lei 1000; al patrulea de lei 500; iar restul — care vor fi corespunzătoare cu acest concurs, se vor plăti fiecare cu lei 100 până la 200.

Comisiunea va fi alcătuită, pentru America din d-nii: Leon Feraru, Ioan Lepa, redactorul revistei „Orizontul”; — pentru România, trei membrii, între cari probabil: Ion Pillat, Perpessicius și un al treilea.

Manuscrisele să fie însoțite de o emblema sau pseudonim care se va repeta pe un plic de carte de vizită înăuntrul cărui candidatul își scrie numele. Plicurile, pentru mai multă siguranță se trimit recomandate, cu specificarea într'un colț: „pentru premiul de poezie”. Candidații sunt rugați a scrie ulterior adresele lor spre a li se trimite revista în decursul acestui contest”.

REVISTE

□ **VIATA LITERARA** (I, 20, 3 Iulie): convorbirea pe care d. Tudor Vianu a acordat-o în săptămâna sărbătoririi lui Eminescu, d-lui I. Valerian, gravitează în jurul problemelor eminesciene.

D. Tudor Vianu lucrează deja la un memoriu cuprinzând principiile călăuzitoare ale societății de studii eminesciene, pornită din sânul „Fundăției Principelui Carol”. Vorbind de influența lui Eminescu și de pesimismul lui, d-sa observă următoarele și face act de dreptate și lui Alecsandri:

„În această privință nu sunt de părerea celor care opresc pe Eminescu de a-l răspândi în școală sub cuvânt că ar avea o influență di-

zolvantă. Dimpotrivă poezia lui Eminescu promovează copilăria placidă la rangul vârstei adulte.

Prin poezia lui Eminescu viața se trăește mai amplu, având rezonanțe adânci de sentiment. Aici s'ar putea face o paralelă între această depășire a epocii de copilărie a individului, ca însăși trecerea la maturitate a culturii noastre prin Eminescu.

Revenind la pesimismul lui Eminescu, remarcă aceeași greșală de interpretare și asupra filozofului german care l-a influențat: Schopenhauer. Pentru aceleași motive, nu poate fi considerat ca pesimist acela care pune în valoare viața și dă o capitală importanță iubirii și frumosului.

Și totuși există un predecesor, pentru care am aceeași admirație ca și pentru Eminescu, și-l cred tot așa de mare în raport cu neamul și împrejurările istorice. Este Alexandri a cărui fire adânc clasică, d. Drouhet a pus-o mai de mult în lumină. Dar trăim încă sub impresia formidabilă a romanticului Eminescu, astfel că Alexandri e ținut în conul de penumbra.

Mai târziu, este sigur că admirația pentru unul nu va anula pe cealaltă. Literatura noastră va căpăta atunci acea universalitate internă, capabilă să adăpostească contrastul: Alexandri—Eminescu. În acel moment vom întrece acea exclusivitate a gustului care ne caracterizează astăzi uneori”.

ADEVARUL LITERAR SI ARTISTIC

(VII. 291, 4 Iulie): Convorbirea d-nei Hortensia Papadat-Bengescu e precedată de un admirabil portret literar al scriitoarei, elizat de d. F. Aderca. D-na H. P.-B. vorbește cu dragoste de versurile sale franțuzești, de debuturile sale literare de teatru, ca și de genurile operelor sale epice:

„Dar cum să scriu după îndemna? Câteva romane aveam în cap, ca totdeauna. Dar ele nu se scriseseră încă în asemenea fel încât să mă tortureze cu ființa lor, să nu pot scăpa de obsesia lor decât așternându-le pe hârtie. Cunoșteam apoi și câteva subiecte de roman din viața înconjurătoare — romane, te asigur, și mai îngrozitoare decât cele pe care suntem în stare să le scriem, dar nu m'am putut niciodată hotărî să copiez aidoma ceea ce văd, ceea ce aud, oamenii cu care mă întâlnesc. Întâmplările care-i lovesc, ca un geam lucios care ar resfrânge mort și reflex, încă odată viața destul de fermecătoare prin ea însăși, ca să se poată lipsi de imitațiile noastre băguite. Personajele și evenimentele cresc în mîntea mea ca niște ființe vii; ele cresc dela sine, uneori în prezența mea uimită, alteori simt că-mi cer o împlinire și când am dobândit putere de viață proprie, nu știu ce alt ar trebui să fac să nu fiu silită să le dau drumul în viață, viața lor studată, ideologică, între câteva file palide de hârtie... Din pricina câtorva personaje ireale, de acest fel, care trebuiau să constituie primul meu roman obiectiv, m'am văzut silită să dau naștere unei mici lumi, unui microcosm literar, dar cu toate atribuțiile lumii mari. „Fecloarele desoțite” sunt continuate de „Concert de muzică de Bach”, în manuscris, și încă o carte pe care n'am scris-o dar care e gata...”

SCOLILE DIN BLAJ

□ Scolile din Blaj, — toate românești, — au primit un ajutor de cinci milioane din partea Vaticanului.

Acesta e al doilea mare ajutor pe care Papa îl dă celor mai vechi școli românești, prin biserica unificată a Ardealului. Clădirile mărețe ale școlilor din Blaj sunt, prin aceasta, salvate de la ruina ce le amenință.

DIN STRAINATATE

□ Premiile de literatură ale Academiei Franceze pe anul acesta au fost distribuite astfel:

PREMIUL ACADEMIEI pentru ansam-

blul operii sale, în valoare de 15.000 franci.

Lui GEORGES COURTELINE autorul celebrelor volume: „Messieurs les Ronds de cuir”, „Gaités de l'Escadron”, „Train de 8 h. 47”, „Bouboche”, „La Paix chez soi” și „La conversion d'Alceste”.

Lui TRISTAN BERNARD, PREMIUL TOIRAC (de 4000 franci), pentru piesa „L'Ecole des Quinquaginaires” socotită drept cea mai bună comedie în versuri jucată anul acesta la Théâtre Français; fiului lui Tristan Bernard, JEAN-JACQUES BERNARD: premiul PAUL HERVIEU (2500 fr.) pentru piesele „Denise Marette”, „Martine”, „Feu qui reprend mal” și „Printemps des autres”.

LUCIEN BERNARD premiul EMILIE AUCIER (de 5000 fr.) pentru piesa „L'homme qui n'est plus de ce monde”. Bernard e un autor care a obținut mari succese pe scena teatrelor parisiene în piesele „L'Afrique Grise”, „Les Chiens du Maître”, „Le Glas”, „La plus amoureuse”, „Le diable ermite”, „La folle enchere” și „Mon ami Teddy” scrisă în colaborare cu André Rivière.

LE GRAND PRIX DE LITTERATURE, l'a căpătat d. GILBERT DE VOISINS pentru ansamblul operii sale destul de bogată și din care cităm: „Le bar de la fourche”, romanul său cel mai bun, „L'Enfant qui prit peur...”. Dintr'o călătorie în China au apărut volumele „Voyage en Chine” și „Ecrit en Chine” primite admirabil de critică. A mai scris romanele „Le mirage”, „La conscience dans le mal”, „Le jour naissant” etc. și o carte de poeme „Fantasques”.

Lucien Mauriac analistul tragediilor launtrice și al tuturor crizelor de conștiință, catolic mai mult decât Bourget, cunoscut prin romanele „Le Baiser au lépreux”, „Genitrix”, „La robe pretexte”, „Le fleuve de feu”, a obținut MARELE PREMIU AL ROMANULUI (de 5000 fr.) pentru „Desert de l'amour”.

În afară de aceste premii pentru literatură Academia Franceză a mai decernat și încă alte 8 pentru lucrări de istorie care nu întrec ca valoare pe cele atât de săracioase ale Academiei noastre.

□ Acum de curând d. Andrieux a deșus la Facultatea de litere din Paris, două lucrări pentru doctoratul său. Prima asupra lui Gassendi filosof destul de cunoscut din sec. al XVII, pe care d. Andrieux vrea să-l scoată superior lui Descartes, și a doua asupra istoricului Alphonse Rablu, mort tânăr la începutul secolului trecut.

E sigur că n'am fi menționat această știre, pentru că în fond e mai banal decât ca un licențiat să-și dea și doctoratul. Dar când vești afla că d. Louis Andrieux fost multă vreme prefect și ministru al Franței la Madrid are 86 de ani, și că licența și-a luat-o la 1860, vești fi de părere cu noi că asemenea candidați la doctorat nu se întâlnesc prea des și care să mai intre și în conflict cu părerile curente. (Gassendi superior lui Descartes).

□ La Liège s'a inaugurat de curând bustul prinților poezi din ținutul wallon cu numele de Joseph Vrindts.

În cortegiul format pe lângă reprezentanții a vre-o cincizeci de societăți locale a luat parte și d. Joseph Vrindts, care numără 71 de primăveri, foarte sănătos și bine dispus. Opera sa principală e intitulată: „Li Siermint da Gretry”.

Redactor PERPESSICIUS

